

ANUL VI.

CLUJ,

1908.

RĂVAȘUL

Revistă culturală ilustrată.

ÎNTEMEIATORUL REVISTEI: DR. ELIE DĂIANU.

Apare la 1 și 15 a fiecărei luni.

Prețul abonamentului pe an 6 cor.

În străinătate 8 cor.

Adresa: Cluj (Kolozsvár) str. Jókai 6.

CUPRINSUL Nr. 9 și 10.

Aurel C. Popovici: Credința părinților nostri.

I. Agârbicean: Ceasuri de dimineață.

Al. P. Dafin: La viață.

Românii la conciliu din Florența.

I. E. Oltean: Primăvara.

Urme istorice din 1758—1760.

Al. P. Dafin: Tălharul pe cruce.

A. Melin: După un an.

Ion Roșioru: Icoane vechi.

Cântece populare din Bucovina.

Crestături.

Cronica.

Cărți — Reviste — Ziare.

Tipografia »Carmen«

Petru P. Barițiu în Cluj (Kolozsvár).

Intre băncile mai mari

„ECONOMUL“

din CLUJ—KOLOZSVÁR

oferă, pe lângă garanția cea mai mare, procentul cel mai avantajos pentru depuneri spre fructificare.

Depunerile se plătesc de regulă, amăsurat cu situația casei, imediat și fără abdicere.

Depuneri se pot trimite și prin postă pe speșele institutului.

Pentru depuneri de ale bisericilor și instituțiilor culturale și filantropice se fac condițiuni excepțional de favorabile.

Capital acționar și rezerve . . .	₰. 620.000
Depuneri	» 1,500.000
Esconturi	» 2,300.000

Casse nouă sistem Arnheim sigure contra focului și spargerii pentru depozite.

Casete Selfmen pentru mici economii.

Condițiuni favorabile pentru discounturi de cambii și pentru împrumuturi ipotecare.

Filiale în Gherla, Mureș-Ludoș, Panticeu.

Expozitură în Aiud, cari asemenea primesc depuneri și fac toate operațiunile de bancă.

Direcțiunea.

Atelier tipografic instalație cu electricitate!

Ori ee soiu de tipărituri eu gust luerate, și eu prețuri foarte moderate, rog comandați spre mulțămire la:

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj.

Ferencz József-ut Nr. 58.

Telephon 756.

Telephon 756.

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp:
Petru P. Barițiu

Adresa: Jokai n. 6.
Pe 1 an (26 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (13 de nri) 3 cor.

Întemeietorul foii:
Dr. E. Dăianu

Credința părinților noștri.

I.

Pour peu qu'on creuse on trouve un abîme infini.

Voltaire.

„Astfel oamenii de pe treapta cea mai de jos și cea mai de sus a culturii își întind mâinile: pe toți îi unește obștescul sentiment că există o mare taină în cosmos, că *naturalul e »asupra-natural«*; presimțirea aceasta unește pe Negrul din Australia cu un Newton, cu un Goethe.

Houston Stewart. Chamberlain.

E Săptămâna Patimilor. O întreagă lume petrece în post și rugăciune și sufletească reculegere. An de an, de aproape două mii de ani! Și așteaptă cu evlavie și senină bucurie ziua mare a Invierii Celui ce cu moartea pe moarte călcând, a dăruit viață celor din morminte și a mântuit o lume de pierzare.

A dăruit, cu adevărat, viață celor din mormintele unei strălucitoare civilizații apuse, ce murise în puterea vârstei.

Sfântă zi a Invierii! Câte dulci și nevinovate amintiri din copilăria noastră, a fiecărui dintre noi ni se deșteaptă azi! Și ce dureroase aduceri aminte din copilăria istorică a culturii noastre creștine!

Dar e zi de primăvară. Firea întreagă învie iarăș pare că din mormânt. Din somnul lung și greu al iernei, al

iernei întunecoase. Natura iar îmbracă cu verdeaţă iarba de pe câmp. Pomii înfloresc. Şi frunze noi şi noi desişuri, albastre luminişuri redau codrilor o nouă viaţă: ciripiri şi gingaşe cântări şi murmur de izvoare. Soarele de primăvară dă tărie sufletească şi trupească omului, şi câmpului rodire. Din câmpiile întinse lanuri, lanuri cresc de grâne. E atâta frumuseţe şi bunătate în natură şi în inimi atâtea dulci nădejdi şi mângăeri! Căci roade îmbelşugate scoate plugul de fier din holdele ţării. Plugul în vâjnoasele mâni, vâjnoase de muncă, ale Românului harnic.

Dar fireasca rânduială a lumii așa este, că omul nu pentru a trupului hrană trăește. Ci el se hrănește spre a trăi. Spre a trăi cu trupul, dar mai ales cu mintea, cu inima, cu sufletul său. Căci numai din aceste dumnezeiești adâncuri ale făpturei omenești izvorește putința de viață, de fericire omenească pe acest pământ. Iar pentru așa viață în lume, omului îi trebuie nu numai pâine ci și cuvântul lui Dumnezeu. Căci viața asta omenească toată ce-i? Și ce e toată lumea aceasta, văzută de noi? O scurtă viață de om, de câteva zeci de ani, ce însemnează? Doar sufletul nostru de oamenii muritori, când în bucurii, când în mâhniri o duce dela leagăn la mormânt, dar numai o viață de om, de om trecător. Trecător pe o corabie trecătoare, o coajă de lămâie pe o nesfârșită mare, dincolo de orice închipuire omenească Trecătorule semeț, — de unde vii, unde te duci? Dintr'o lume necunoscută într'o necunoscută lume! Pe o cale de unde nu mai este reîntoarcere! Pe vecie! Ur-mărește gândul acesta! Pe vecie, cu toate ale tale bucurii, și dureri și nădejdi omenești. Și din care necunoscută lume veniseși, că sunt nenumărate? Si pentru ce? Din cea negură a nesfârșitelor valuri de vremi?...

De mii și mii de ani se gândesc și se întrebă ai lumii înțelepți și cărturari cu mintea lor, cu inima lor. Si

toată „ştiinţa“ lor nu-i decât — părere. Părere personală. Si iarăş şi iarăş a celeaşi întrebări: Este o zare în lume sau nu este? Si are un început sau nu are şi un sfârşit întreaga lume? Si în lume care-i rostul ei? Dar dincolo de lume? Are conştiinţa omenească un început sau n'are? Şi care-i, cum, de unde? Dar dincolo de începutul ei, de zarea lumii ce-i?...

Vecinice întrebări! Din chinuitoarea nelinişte a sufletului pe pământ! A gândului, a omului pribeag în această minune a marilor, eternelor minuni. Şi vecinic profunde presimţiri şi credinţe omeneşti. Dar şi multe „răspunsuri“ şi „deslegări pozitive“, „ştiinţifice“, absolute“, — iluziuni în alte forme, jucării raţionaliste. Căci mecanismul rudimentar al minţii omeneşti nu este adecuat adevărului obiectiv şi absolut. Căci deslegarea „integrală“ e dincolo de zarea gândului omenească. Rostul lumii şi al vieţii, toată bolta cerească cea fără de început şi fără de sfârşit, *nu încap* în celule cerebrale, într'o scufie cenuşie! Iar filosofii toţi şi toţi savanţii lumii alt mijloc n'au de a da de adevăr, de fundul lui!

Numai *inima*, biata inimă omenească, cu dorul ei adânc, neastâmpărat, acord prelung al vecinicii, numai ea a presimţit şi presimte adevărul. L'a presimţit dintru'nceput. De când bate şi tot bate, în zidirea cea de oase, de organe şi de muşchi, şi împinge mintea săltăreaţă să tot zboare ca o minge goală până'n infinit. Ea, *inima, conştiinţa omenească*, a presimţit şi ea presimte că lumea aceasta întreagă, pe cât o pot cuprinde simţurile noastre cele cinci şi slăbănoage, e o *taină*. O taină nepătrunsă, căci ochiul minţii noastre e prizmă oarbă pentru ea. Ea, mintea omenească, pornită din fire spre abstracţii, abia după mii şi mii de ani de vedere, de experienţe şi gândire a ajuns, în sfârşit, să verifice în simţirea aceasta, în această vie conştiinţă a tuturor po-
poarelor pământului, *un adevăr filosofic: e relativitatea*

puterilor mintale, a toată știința omenească, azi și în toate vremile ce vin.

Ori unde ne întoarcem ochii în lume, de fapt nu vedem de cât „minuni“, și vorba lui H. St. Chamberlain, cea mai mare ne suntem noi înșine. Am descoperit nenumărate adevăruri și vom descoperi nenumărate altele în viitor. Ne-am bucurat și ne vom bucura de ele, căci la aceasta ne servă mintea și inima în noi. Dar „minunea minunilor“, adevărul „obiectiv“ și „științific“, ne-a rămas pe veci o minune, o taină dumnezeiască. Aceasta neliniștește sufletul nostru și neliniștea ne ia încrederea în viața omenească așa cum e, pornește pe o seamă de oameni spre nesfârșite lupte cu fantazii și lupta se generalizează și prăbușind credințele popoarelor, le desființează pe acestea. Căci în această chestie „știință“ nu-i, nu-i decât credință!

Dela Inzi și vechii Elini și pâna la Christos, dela el și pâna la Kant, la Voltaire și Goethe, pâna la Comte și Spencer, ș'apoi pâna la Ruskin și Pasteur, Bismarck, H. St. Chamberlain și Brunnetière, toate sufletele mari și puternic simțitoare, toate mințile filosofilor propriu ziși, au simțit și au înțeles că acesta-i adevărul: că rostul lumii și al vieții este și rămâne o „taină“, mare și de necuprins de mintea omenească acum și în veci pururea.

Și dela relativ, oamenii conchid la absolutul nevăzut și cred în Dumnezeu cel neînchipuit. E Dumnezeul credinței noastre creștine, al părinților și străbunilor noștri!

II.

Luați-mi credința în Dumnezeu, și-mi luați patria. Dacă nu ași fi un creștin dreptcredincios, dacă nu ași avea minunata bază a religiunii în mine, n'ați fi avut parte de un asemenea cancelar.

Bismarok.

Sfântă zi a Invierii! Dangăt de clopote mângăitoare, străzi și piețe liniștite, curățite de „afaceri“, de a vieții

sarbădă proză. Multe case-s nou spoite și tot poporul în sărbătoare. Mulți în haine noi. Copii cu ouă roșii în mâni, cu veselie în față. Obștesc repaos. Căci e praznic mare. Sfințit și sfânt, tot sfânt de două mii de ani! Moment înălțător de inimi și de gânduri. Câtă poezie și cât farmec de viață în acest simbol! Și, Doamne, cât adevăr al vieței și dătător de viață se cuprinde într'ânsul! Ce adevăr profund și sacru! Si ce puțini îl înțeleg, după atâta amar de vreme! Si ce mulți îl preamăresc cu inima — îndoită! Simt și ei că-i adevăr la mijloc și nu »superstiție«, dar li-e frică de a noilor cărturari intoleranță. E natural. Căci spre a-ți păstra și manifesta credința în Dumnezeu, se cere mare curaj — în acest veac al demagogiei cărturare. Si multă știință pozitivă îți trebuie în ziua de azi, ca să poți descoperi adevărul și să-l poți pricepe pe deplin, în marele labirint al sofismelor sclipitoare de logică și de pseudocultură.

Sunt oameni, cari cunosc rezultatele pozitiv ale lungilor discuții asupra raportului dintre știință și credință. Si totuș, nenorocita instrucție abstractă care ne uscă de vr'o 50 de ani, îi face a crede că d. p. citate din evanghelii ar fi citate de paradă, din »superstiții«, dintr'o inferioară »metafizică a poporului« cum zice Schopenhauer. Nici nu bănuiesc măcar ce adânci adevăruri din natură, din experiența vieței, din realitatea vie, se cuprind întrînsele! Adevăruri din natură, coroborate de întreaga noastră știință modernă. Dar azi nu pot să dau de cât câteva indicații în toată chestiunea aceasta.

»Cristos a înviat«? *Da!* Adevărat că a înviat! — căci nu e o „superstiție“ acest cuvânt! E un adevăr! Un adevăr istoric îmbrăcat într'o sublimă poezie. Căci prin Christos, oameni și popoare au înviat la viață, la realitate, la adevărata fire omenească capabilă de idealuri morale, așa cum e, cum a făcut-o Dumnezeu. Cristos a înviat el însuși, și a înviat o lume întreagă — din trufia căr-

turarilor, din neștiința lor și groapa lor! A înviat o lume de sub ruinele sofismelor ce o omorâse, ce o îngropase de vie. Gândiți-vă numai la toată prăfăria morală în care se îneca atunci civilizația elină; gândiți-vă la agonia, supt aparențe de sănătate, de „progrese“ și de „mărire“, în care se sbătea civilizația Romei, ajunsă atunci la epoca lui Luchian, a retorilor și gladiatorilor, a necredinței și imoralității generale, a democrației cesariste cu doctrina „panem et circenses“. „Civilizația“ ajunsă la Caligula, la Nérone și Heliogabal, la politica pretorienilor, „suverani alegători“ de dictatori imorali, de crude dictature militare!

»Cristos a înviat« *Da! Adevărat că a înviat!* El singur înviase din groapa, în care ajunsese tot neamul lui Israel prin semeția cărturarilor, a leviților și ticăloșia fariseilor și vameșilor săi. E peste putință a înțelege pe Christos dacă nu știi, că el e mereu preocupat de neamul lui pe care voia să-l reformeze în prima linie, pe »acest neam desfrânat și păcătos« (Marcu C. VIII. 38) »neam necredincios« (Marcu C. IX 19). De fapt însă prin Cristos au înviat alte popoare din sălbătăcia ce urmase după subminarea și zguduirea raționalistă a credințelor antice. Căci retorii și sofiștii, dărîmînd simboluri pe cari nu le pricepuseră, au nimicit credințele popoarelor lor proprii, temeliile lor morale și cu ele toată cultura lor clasică. În locul credințelor tradiționale, turnaseră pe suflete — leșie! Leșia distrugătoare a »răspunsurilor lor« individuale, »științifice«, »perfecte« în vecinicele enigme ale existenței! Luaseră națiunilor credința religioasă, pâinea zilnică a vieții lor sufletești, și le hrăniseră cu peatră acră a »științelor«! A »științelor« formaliste și abstracte, din minți speculative în vânt, fără temei în experiență. Popoarele, lipsite de orice razim moral, cu moartea în suflet, arse de setea unei credințe puternice ce nu mai era, în nici o formă, nicăieri în lumea lor, în plină descompunere națională, — popoarele au înțeles repede și

au primit cu cucernicie evanghelia lui Christos, a adevăratului Messia. Și Messia a fost. Căci el le-a mântuit. El a liniștit marea sbuciumată, talazurile sufletelor perdute cărturari limbuți: »Fățarnicilor, fața pământului și a cerului știți să le cercetați, dar acest timp cum nu știți să-l cercetați?« (Luca XII. 56). Le-a mântuit din anarhia ce era să le omoare și trupește nu numai naționalicește.

El care nu era »representantul« lor, ca semeții lor cărturari, farisei și vameși, ci adevărat biciul lui Dumnezeu în contra lor, reacțiunea întrupată în contra abstracțiunilor logice ce scufundaseră lumea iarăși în barbarie.

III.

»Fiecărui om i se impune convingerea că parcă îndărătul naturei s'ar fi ascunzând o *ființă mare, rânduitoare și cărmuitoare*...«

Goethe.

Cristos, în înalta lui înțelepciune și adâncă lui smerenie, n'a dat »explicația«, »deslegarea științifică« a tainei. Nici n'a încercat măcar să dea și el, ce și atunci numai „cărturarii“ dădeau, vreo „cosmogonie integrală“, ca a lui Haeckel de astăzi bunăoară și a tuturor demagogilor „științifici“.

Cristos a urcat Calvarul și a murit pe Sfânta Cruce, pentru că fusese o dumnezească incarnațiune a adevărului etern, că rostul primordial și final al lumii e și rămâne o vecinică taină a firei ei nepătrunse, o taină a „Tatălui Ceresc“.

Oameni mari și cu tâlc adevărat în scriptura firii, a științei omenești, mai ales Houston Stewart Chamberlain, spiritul cel mai distins în sinteze culturale, a dovedit că deosebirea d. p. între Buda și Cristos e radicală. Ea rezidă în concepțiile lor despre viața omenească. Nirvanismul e mâhnirea de mizeriile „fatal legate de o mână de pământ“. E tăgăduirea categorică a vreunui bine pentru omul în viață. Și față de el și scepticismul european,

Creștinismul e mântuirea. Mântuirea tocmai din această supremă desnădejde a sufletului doritor de deslegări precize la întrebări organice, funcționale ale minții omenești. Creștinismul cu toate alegoriile lui și legendele lui deosebite, în fond e recunoașterea umilă, cucernică a adevărului inexorabil că lumea este o minune divină, pe care o poți cerceta și trebuie s'o cercetezi, și de care te poți bucura în voia inimii, dar de al cărei „rost ultim“, „adevărat“, nici odată nu vei da, pentru că este și rămâne o taină nevăzută, a lui Dumnezeu. De aceea crede în Dumnezeu și nu cerceta! Nu căuta să explici tu în mod „științific“ probleme ce nu sunt științifice!

Budismul e blânda resemnare a desnădejdii sublime. E conștientaucidere a voinței de a trăi, e o religie a îngropării de viu, a pesimismului. Cristos, din contra, nu privește viața ca „o deșertăciune a deșertăciunilor“, el o afirmă. El cheamă lumea la viață. Dar pe temeiul credinței în Dumnezeu, în tainicul rost al lumii, al bunătății dumnezeiești și al înțelepciunii omenești, al păcii și al smereniei în fața lui Dumnezeu pe care să nu-l ispitim. „Adevăr vă zic vouă, dacă nu vă veți întoarce și nu veți fi ca copiii, nu veți intra întru împărăția cerurilor“. Invățătură plină de înțeles! Ea la taina lumii se referă și de această ispită să ne ferim: de ispita de a „explica“ noi, oameni mărginiți, în mod „științific“, „perfect și absolut“ vecinice »probleme« ce nu sunt explicabile după nici un metod »științific«.

Această taină minunată s'o admirăm și s'o iubim căci pe ea numai Dumnezeu o înțelege. Dar să nu ne pierdem mințile căutând a înlocui credințele noastre în Dumnezeu cu »soluții« și »explicații« pretinse „științifice“. Pentru că „științifice“ nu pot fi niciodată. Sunt însă, precum au fost totdeauna, păcate, disolvante pentru orice civilizație. Căci »Pe Dumnezeu nimeni nu l'a văzut vre-

dată, Fiul unul născut, care este la sânul Tatălui, acela a spus“. (Ioan Cap. I. 18).

„Cristos a înviat?“ *Da! Adevărat că a înviat!* — Căci el și numai el a dat și noilor veniți, „barbarilor, putința unei armonii a sufletului omenesc cu viața. Pentru că el ne-a desvălit adevărata fire a lucrurilor în lume. El, unicul „filosof naturalist“ pe care la dăruit Dumnezeu acestei planete. Da, de o mie de ori da, Dumnezeu! Căci „natura“ nu-i decât o altă vorbă pentru Dumnezeirea necuprinsă și numai semeția cărturarului neînțelegător de știință să ferește de a pomeni de Dumnezeu.

Înlocuiți d. p. în mai toate învățăturile lui Cristos cuvântul „Dumnezeu“ sau „Tatăl cel Ceresc“, care supără „știința“, cu cuvântul „natură“, „firea omenească, a lumii, a neamurilor“, și abia atunci veți înțelege că religiunea lui e și azi „modernă“ și modernă va fi în veci vecilor.

Cristos văzuse tot și lămurit ce nu văzuse nimeni dinaintea lui, tot ce o minte omenească poate vedea vreodată: condiții fundamentale ale vieții popoarelor. Văzuse că numai pe o credință de stâncă se poate clădi o viață, o viață demnă de om, de o națiune, o adevărată civilizație. Si toată știința exactă la care a ajuns lumea, ne dovedește adevărul azi incontestabil că fără o sinceră și adâncă credință în Dumnezeu, nici o adevărată cultură nu e cu putință.

Cristos ne învață adevărata credință în Dumnezeu și de aceea ne poate da nădejdea într'o ușurare a durerii omenești în lumea aceasta. Si el ne-a dat, el cel dintâiu în lume, învățătura cea mai adevărată pentru aceasta: iubirea lui de oameni. El, fenomen al bunătății și și al blândeței, cea mai sfântă inimă omenească între noi, bieți copii pribegi, treziți într'o lume de noi în veci neînțeleasă în rostul ființei ei adevărate. Citește mereu și adâncește mereu, în fiecare oră a vieții tale, învățătura

apostolului către Corinteni: „Si de aş grăi în limbile o-meneşti şi îngereşti, dacă dragoste nu am, făcutu-m'am aramă sunătoare şi chimbal resonător. Şi de aş avea prorocie şi aş şti toate tainele şi toată ştiinţa şi de aş avea toată credinţa încât să mut şi munţii, dacă dragoste nu am, nimic nu sunt“. Ce mult ne-a ajutat această învăţătură sublimă timp de două mii de ani! Si unde am fi dacă ne-am putea pătrunde de ea, fiecare dintre noi în toată fiinţa noastră, în fiecare faptă a noastră! Câtă dreptate avea Novalis zicând că abia ne găsim la pragul Creştinismului şi că în evangheliile sunt adevăruri vecinice de studiat! Abia suntem la pragul lui! Şi o lume de noi cărturari, de retori şi de sofişti, săpând la baza întregii noastre culturi moderne, la credinţa noastră bimilenară în Dumnezeu, vor să ne întoarcă înapoi, în starea primitivă a omenirii!

IV. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Eu spre aceasta sunt născut şi spre aceasta am venit în lume ca să mărturisesc pentru adevăr. *Oricine care este din adevăr, ascultă de glasul meu.*

De la Ioan, Cap. XIX. 37.

Am mai spus-o: în scriptura tainelor vieţii, în ştiinţă, şi mai ales în evanghelia lui Cristos, se ceteşte cu evlavie. Numai astfel poţi pătrunde până în adâncul adevărilor ei eterne.

Cristos nu ne-a făgăduit o împărăţie cerească în afară de noi. El ne învaţă respicat: »Impărăţia cerească e în lăuntru nostru«¹⁾. În hărnicia fiecăruia, în virtuţile sale, în înjugarea patimilor şi a poftelor nechibzuite. »Luaţi jugul meu asupra voastră şi învăţaţi de la mine că blând sunt şi smerit cu inima şi veţi afla repaos inimilor voastre! Căci jugul meu este bun şi povoaara mea uşoară

¹⁾ Luca, XVII. 21.

este«.) Este un glas ce răsună prin două mii de ani, ca o eternă simfonie a cerului şi a pământului!

Cristos e mila însăşi, pentrucă e dragostea şi bunăta-tea ideală, sublimul sufletului omenesc. El simte toate adevărurile esenţiale pentru viaţa omenească. Şi de aceea zice: »Daţi Chesarului ceea ce este a Chesarului« (a Statului) »şi lui Dumnezeu ceea ce este a lui Dumnezeu«. Iar în ordinea de Stat şi în viaţa popoarelor să nu ne închipuim egalitate şi un pacifism cu râuri de lapte şi mere, căci eată ce spune el: »Nu socotiţi că am venit să pun pace pe pământ. Nu am venit să pun pace între voi, ci spada²⁾. Foc am venit să arunc pe pământ şi cât de mult doresc să fie aprins³⁾. Pentrucă așa-i viaţa pe pământ, așa-i natura, nu altfel. Numai așa se poate afirma viaţa, numai așa se poate trăi în lume: prin încordarea tuturor puterilor sufleteşti şi trupeşti supt cârma înţelepciunei, prin lupta statornică şi leală, căci: »Impărătia cerurilor usă Ciat prin stăruință«, ar nu prin drepturi imagine; deoarece »strâmtă este poarta şi îngustă calea ce duce la viaţă şi puţini sunt care o află«. Pe această poartă numai prin hărnicie şi înţelepciune se întră, nu prin simple »voinţe« platonice. De aceea sunt „mulţi chemaţi, dar puţini aleşi“.

Ştiinţa pozitivă abia după două mii de ani de cercetări verifică azi aceste adevăruri! Si tot numai printr'un adevărat cunoscător al firei, el însuş cu credinţă în Dumnezeu, prin Darwin. El nu a „dovedit“ de loc descendenţa omului de la maimuţă, după cum pretind urmaşi de-ai să-i neînţelegători şi pripiti în durare de sisteme teoretice pe — nisip. Dar el ne-a arătat, în mod ştiinţific, continue asemănări şi continue prefaceri, adaptări şi selecţiuni, „lupta pentru existenţă în natură“. Si nimic mai mult.

¹⁾ Mateiu XI. 29, 30.

²⁾ Matei XI. 34.

³⁾ Luca XII. 49.

Si oricine mai susține „dovedită“ descendență din „maimuță“, se face în ziua de azi de răs în știința pozitivă.

Cristos e întruparea realității și a idealității vieții omenești așa cum este, și cum o putem după el și noi idealiza. Pentru noi oameni și pentru a noastră mântuire nu în și pentru abstracțiuni fără nici o bază științifică serioasă. El ne arată, ceea ce ne dovedește știința întreagă, că nu există „egalitate“ în natură și că fericirea omenească depinde, vorba românului, „de om după cum e om“, nu de meșteșugite și încâlcite consecințe „logice“ din fantazii și poftiri dezlanțuite. De aceea, tot o pozitivă înțelepciune din viață și de viață dătătoare a rostit Mântuitorul lumii zicând poporului, — despre cărturarii, retorii și „specialiștii sociali“ de atunci: — „Feriți-vă de proroci mincinoși cari vin la voi în îmbrăcăminte de oi, iar pe din lăuntru sunt lupi răpitori.“¹⁾ Eu cred că nu există învățătură mai plastică și mai împotriva demagogiei cărturare și egalitariste, „democratice“ de atunci și de — astăzi. „Au doar culeg oamenii struguri din spini și smochine din ciulini? Pom bun nu poate face roade rele, nici pom rău nu poate face roade bune. Căci ori ce pom ce nu face rod bun se taie și se aruncă în foc. Drept aceea după roadele lor îi veți cunoaște pe dânșii.“ Si iarăș: „Deci ori-cine care aude aceste cuvinte ale mele și le face, va fi asemenea bărbatului cuminte care și-a clădit casa lui pe piatră. Si a căzut ploaie și au venit râurile și au suflat vânturile și au bătut în casa aceea și n'a căzut; căci era întemeiată pe piatră. Si oricine care aude aceste cuvinte ale mele și nu le face, va fi asemenea bărbatului fără de minte care și-a clădit casa lui pe nisip. Si a căzut ploaie și au venit râurile și au suflat vânturile și au izbit în casa aceea, și căderea ei a fost mare. Si fu când sfârși Isus cuvintele acestea,

¹⁾ Mateiu VII. 15.

gloatele rămasere uimite de învăţătura lui. Căci le învăţa ca unul care are putere, iar nu ca cărturarii lor⁽¹⁾. Si tot ca unul care are putere adevărată, nu ca cărturarii lor: „Zise lor Isus: Eu sunt pâinea vieţii. Cine vine la mine, nu va flămânzi, şi cine crede în mine, nu va înseta⁽²⁾).

V.

Dreptele Tată, lumea nu te-a cunoscut, dar eu te-am cunoscut şi aceştia au cunoscut că tu m'ai trimis.

DE LA IOAN, CAP. XVIII. 25.

Voi pierduţi în gânduri sfinte, con-
[vorbeaţi cu idealuri....

EMINESCU.

Prin viaţa lui cea sfântă şi moartea lui nevinovată, prin jertfa sângelui său, Cristos „o pildă“ a vrut să dea popoarelor şi lumii. Si a dat-o cum numai o făptură omenească adevărată, natura omului în plenitudinea ei practică şi ideală, Fiul lui Dumnezeu putea s'o dea.

Si învăţătura lui şi pilda lui ne-a încheat şi nouă neamul şi ne-a făcut ce suntem azi în lume: un popor creştin, deosebit de altele, cu râvnă adâncă de a-şi păstra sufletul, cu dor de cultură proprie, naţională. „Căci ce foloseşte ca omul să câştige lumea întregă, şi să-şi piarză sufletul său⁽³⁾. Am trecut şi noi prin mari furtuni şi vijelii istorice. Năvăliri de barbari, liturghii în limbi străine şi cârmuiri asupritoare, — din toate nenorocirile popoarelor am avut şi noi partea noastră. Si am răzbit prin ele şi prin toată urgia vremilor. Dar numai pentru că suntem şi noi un neam de fiinţe bărbăteşti cuminte, care-şi clădise casa sa pe piatră. Numai pentru că părinţii noştri aveau credinţă în Dumnezeu şi în hărnicia lor şi nu se luau după proci mincinoşi, neaşteptând smochine

¹⁾ Mateiu VII. 21—28.

²⁾ Ioan, VII. 35.

³⁾ Marcu VIII. 36.

din ciuini! În lupte au înfruntat viața; numai luptând mereu, au putut feri casa noastră sufletească și trupeză de apa ploilor, de revărsatul râurilor și de bătaia vânturilor istorice. Casa nu s'a văruiat până astăzi, căci credința lor adâncă și smerită în Dumnezeu le da credință în toată rânduiala firei așa cum este. Se închinau lui Dumnezeu, ei în limba lor străbună; se închinau adânc și cu evlavie și-și căutau de treabă; căci apa trece, pietrele rămân. Și în aceste adânci temelii de sufletesc granit, Dumnezeu și vremea ne-au zidit pe noi un neam, din ce în ce mai mare, cu fire proprie, cu rost de seamă azi în lume. Căci ne-au zidit din fierul calităților și credințelor noastre seculare, ne-au zidit din sângele părinților noștri ce a curs șiroaie pe câmpii pentru „Țară“ și „Împărăție“, pentru „Domnul“ și „Împăratul“, pentru legea strămoșească, pentru neam, — pentru noi, pentru urmași!

Calitățile și credințele le moșteniseră »inconștient«? Si sângele și-l vărsau tot „inconștient“? Da! „Inconștient!“ Dar și fără subtilisime discuții cărturare de „indivizi suverani“ în vecinică ceartă și împotrivire cu Chesarul și cu Dumnezeu. Căci îi dădeau Chesarului, ce este a lui fără retoricești „considerente“, și dădeau lui Dumnezeu ce este a lui fără sofiste explicații „științifice“, „cosmogonice“. Căci numai așa pot fi națiuni în această mărginită lume! Numai așa pot înainta, apoi pe sigura cale a vieții, „pe poarta ei cea strâmtă și calea cea îngustă“ întru „împărăția cerească“. Nu alt-fel. În nici un cas alt-fel. Grecii și Romanii nu mai sunt, deși ar putea să fie și astăzi, și de aci înainte mii și mii de ani. Sunt națiuni, cari existaseră înaintea lor, există și pot exista înainte. Dar au murit cu zile. Nu atât din cauza barbarilor. Ci pentru-că retorii și șofiștii îi porniseră „pe poarta cea largă a vieții!“ Si le frânseră ori-ce putere de rezistență, de viață! Pentru-că nu înțeleseră din vreme acest adevăr etern, azi cu adevărat științific, și au „înaintat“

în prăpastia pierzării ca »oile rău păstorite«. »Intrați pe poarta cea strâmtă, că largă este poarta și calea ce duce la peire și mulți sunt cari întră pe ea«!...

VI.

Eu sunt învierea și viața. Cine crede în mine viu va fi, chiar dacă ar fi murit.

De la Ioan, Cap. XI. 25.

Pace vă las vouă, pacea mea o dau vouă. *Nu după cum dă lumea, vă dau eu.* Să nu vi-se turbure inima nici să se sperie.

De la Ioan, Cap. XIV. 27.

„Cristos a înviat?“ **Da! Cristos a înviat!** Si numai el ne poate învia pe noi din groapa neștiinței și a trufiei cărturarilor și prorocilor mincinoși în care ne zbatem. În care ne batem ca frații orbiți ce au intrat pe poarta cea largă ce duce la pierzare. Tot viitorul neamului românesc de aici atârnă: de a credinței biruință, a credinței în Dumnezeu ocrotitor al părinților noștri! Toată discuția cărturară și semeția lor de »antropomorfism« nu dovedește de cât a lor nemintoșie. În legea noastră creștină, în această sfântă credință a părinților noștri și a tuturor oamenilor de inimă și înțelepți din ziua de azi, e o neprețuită comoară de adevăruri religioase, filosofice, istorice și științifice fundamentale. Dar comoara e așezată într'o străveche și poetică grădină. Din două-zeci de secole de evlavie și interpretări omenești, de profunde și sfinte preocupări sufletești au răsărit nenumărate flori de tradițiuni și alegorii, de legende și simboluri. Ele sunt sfinte, căci se țin de sanctuarul învățaturii lui Cristos. Lacrimi și sânge omenesc au curs șiroaie, secole de arândul, pentru ele. Căci tot din aceiaș simțire omenască și din aceleași gânduri omenești dar slabe, umile, imperfecte au răsărit și ele. Atât de enorm de greu este

a întemeia o religie! Căci nici-odată o religie tra-
nică penfră o cultură n'a fost și nu poate fi simplă, si-
metrică, riguros consequentă. De aceea e atât de greu a
»reforma« o religie sau a o schimba cu alta tot la fel,
și de aceea trebuie multă înțelepciune chiar în simple
adaptări ale formelor exterioare neesențiale, la trebuințele
bisericelor însăși.

Pentru ori-care Român cu adevărat cult, care înțe-
lege toate aceste aderări de viață și multe altele, reli-
giunea noastră creștină în sine și simbolurile ei exterioare,
nu pot presenta nici o dificultate față cu o sinteză într'
adevăr superioară a culturii moderne. Drapelul ciuruit de
gloanțe, pe care-l poartă ostașii în fruntea unui regiment,
nu-i de cât un petic de pânză. Si totuși când te vezi în
fața lui, simți un fior de evlavie în sufletul tău și invol-
untar îți scoți pălăria. Dacă e suflet în tine! Aici e o-
riginea tuturor nenorocitelor sofisme contra religiei: în
lipsa de suflet. De fapt, nimeni din oamenii cu adevărat
mari n'au îndrăznit vre-odată, și nici nu își închipue cu
putință, a cleveti și a slăbi credința noastră creștină.
Căci întocmai ca Englezii, și mai ales ca toate națiunile
germanice, și neamul nostru numai în umbra Crucii se
făcuse cruce de voinic, cum zice Românul. Si numai
păstrându-și și adâncindu-și mereu credințele sale va
întra și el, la plinirea vremii, în împărăția cerească.

De aceea, mai ales noi Românii să luăm aminte în-
vățăturile lui Christos și adânc să ni le săpăm în minți
și inimi. Mai ales azi! »Căci se vor ridica Cristoși min-
cinoși și proroci mincinoși și vor da semne mari și mi-
nuni în cât să amăgească chiar pe acei aleși, dacă se
poate¹⁾. Si pentru înmulțirea fără-de-legei, se va răci
iubirea multora²⁾. Si dacă o împărăție se va fi desbinat

¹⁾ Mateiu XIV. 24.

²⁾ Mateiu XXIV. 12.

în sine, acea împărăție nu poate sta¹⁾. Si el zise, vouă vă este dat să înțelegeți tainele împărăției lui Dumnezeu, iar celorlalți în pilde ca privind să nu vadă și auzind să nu priceapă²⁾. Eu sunt calea și adevărul și viața; nimenea nu vine la Tatăl de cât prin mine³⁾. Să nu se turbure inima voastră. Aveți încredere în Dumnezeu, aveți încredere în mine⁴⁾. Fericiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud. Căci adevăr zic vouă că mulți proroci și drepti au dorit să vadă ce vedeți și n'au văzut. Și să auză ce auziți și n'au auzit. Deci voi, ascultați pilda sămănătorului⁵⁾. Acestea vi le-am vorbit în asemănări..... V'am spus acestea, ca să aveți pace întru mine. În lume aveți strâmtorare, dar îndrăzniți, eu am biruit lumea⁶⁾. Căci cerul și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece«.....

Nu vor trece, căci exprimă legi ale firei, porunci cu adevărat dumnezeiești. Să ascultăm de aceste sfinte învățături. Căci tot neamul românesc, afară de oile lui răătăcite, le ascultă cu tot sufletul său în toate țările în cari trăește, luptă și nădăjduște. Să le ascultăm, și fără șovăire să le urmăm, căci, fără „voturi“, aceasta este voința poporului, a întreg neamului nostru! Voința lui cea mai curată, statornică de două mii de ani și cea mai înțeleaptă. Pentrucă de la credința lui creștină în Dumnezeu atârnă toate credințele, toată ființa lui morală și națională în lume. Ca ori-ce popor, el nu-și poate da seama în chip lămurit de lăgăturile acestea complexe, el nu le poate exprima, dar el le simte până în adâncimile ființei sale căci sunt rădăcinile ei, sunt sufletul

¹⁾ Marcu III. 24.

²⁾ Luca VIII. 10.

³⁾ Ioan XIV. 6.

⁴⁾ Ioan XIV. 1.

⁵⁾ Mateiu XIII. 16, 17, 18.

⁶⁾ Ioan XVI. 25—33.

său secular! Iar cel ce îi slăbeşte şi îi dărâamnă aceste credinţe fundamentale îi secătueşte şi îi omoară sufletul. Si nici un Român conştient, cu mintea întreagă şi inimă curată, nu se poate face vinovat de asemenea fără-delege contra sângelui său.

Să înălţăm deci gândurile şi inimile noastre în această sfântă zi a Învierii! A învierii Celui ce cu viaţa sa şi moartea sa pe Cruce a plătit preţ de rescumpărare pentru mântuirea noastră, pentru cultura noastră. Şi cu sfântă convingere şi mulţumire să zicem:

Cristos a înviat! Adevărat că a înviat!

(»Sămănătorul«).

Aurel C. Popovici.

Ceasuri de dimineăta.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ceasul II.

În amintirea lui Nicolae.

Nu se poate cunoaşte încă ce zi va fi astăzi. O pace tainică cuprinde încă pământul cu văile adânci, cu stâncile înalte îmbrăcate în păduri de brad întunecat. Şi când sfioase apar celea dintăi ţişniri de lumină, pe creştetele brazilor, ori pe spinarea pleşuvă, arşă a dealurilor mari, nici atunci nu poţi să ştii ce zi va fi astăzi. Căci neguri groase, ca lâna surie atârnată de un fir nevăzut, plutesc, ori mai bine apasă greu pe văi, şi după spusa unora: acesta e semn de ploaie. Câte-va pălcuri reslătite, ca pete de nori colindă încet pe de-aşupra codrilor, — şi acesta, după alţii e semn de vreme bună. — Poate să cunoască mai bine taina zilei ce vine acele vietăţi neînsemnate ale pământului, pe cari de regulă noi le călcăm în picioare. Poate că gândăcei smălţuiţi ce încep să se urce greoi pe firicelele de iarbă înrourată, plecându-le, să presimtă o zi senină, plină de căldură şi lumină. Poate că celea câteva furnici, ce ţi-se par ude de rouă, ca şi când ar fi străjuit noaptea întreagă lângă muşoniu în care le odihnesc suratele, să simtă apropierea unei zile de muncă rodnică. Dar se poate iar, că chiar steaua, ce abia mai clipeşte, gata săşi închidă ochii, să cunoască soarta unei zile de pe pământ.

Şi când mă gândesc că numai omul, cel mai desăvârşit organism din viaţa planetei noastre, priveşte cu teamă, neîncrezător, neştiutor, la fiecare zi ce-i vine, în ceasul acesta de dimineaţă, mintea mă duce departe la alte consideraţii, la alte observări.

E drept, că unii astronomi, ba chiar ţăranii noştri, unii din ei, din câteva semne, îndelung observate, cam dau cu socoteala, de va fi mâne vreme bună ori rea. De celea mai multe ori nimeresc însă ca sluga Sasului, — şi acela un hoţ de Român, — şi ne trezim cu acelaş răspuns

Nourele — Printre stele

Nici de fân — Nici de nuele.

Dar, oare este astronom, este filosof, aflăse ţăran pe lume sau babă vrăjitoare, care să-mi poată spune mie, ce voi păţi astăzi, peste câte voiu avea să trec, de ce voi avea să mă bucur, şi ce mă va întrista? Poate cineva din semne, ori din considerarea sănătăţii, firii şi a temperamentului meu, să-mi spună soarta mea de-o zi?

Şi înţelegem bine cu toţii, că pentru noi oamenii nu-i chiar de aşa mare importanţă să ştim de va fi azi senin ori ploaie, ci că-i de un interes cu mult mai mare să cunoşti, dacă până deseară nu poţi închide ochii pentru veci, nu ţi se poate bolnăvi un băiat, nu se poate declara vr'un războiu universal.

Cu un cuvânt în ce priveşte viitorul pe noi ne ating mai mult părţile acelea cari se țin de viaţa omenească iar nu acelea cari cuprind întreaga fire.

Şi cu privire la acest viitor, toţi ştim că nu simţim nimic. Nu sântem siguri de pripeţile mai mici ale unei zile, nu presimţim nici eventualele ei catastrofe mari.

Şi totuşi, ca cineva să-şi înceapă cu temeiul o zi de muncă, trebuie să fie sigur cel puţin de atâta că nu va trăi-o înzadar, că munca ce va pune-o în aceea zi nu se va împrăştia în cele patru vânturi.

Dar nu numai în faţa unei zile, ci mai ales în faţa întregii noastre vieţi, stăm noi aşa de neputincioşi, în ce se ţine de viitor. Această nesiguranţă chinuitoare, ucigătoare de multe-ori, o aflăm — ca să zic aşa — în inima tuturor lucrărilor, tuturor actelor mai însemnate din viaţa omenească.

Eată câteva pilde. Doi părinţi s'au străduit mult, au luat toate precauţiunile de lipsă pentru o clipă mare din viaţa lor a amândurora: clipa în care va veni în lume o fiinţă nouă, fiul lor. Toată grijea ce-o recomandă igiena au păstrat'o, au înlăturat şi înconjorat tot ce-ar putea conturba dezvoltarea acelei fiinţe. Şi cu toate acestea câte gânduri, câtă teamă nu umple sufletul lor până nu văd cu ochii! Poate

să se nască surd ori mut, poate să aibă defecte în membrele trupului, ferească sfântul, zic unii, poate să aştepţi un înger şi să te trezeşti cu un monstru! În urmă teama, nesiguranţa aceasta chinuitoare trece, dar numai ca s'o înlocuiască alta. Dacă-l va creşte după cutare ori cutare sistem alege-se-va om din el, ori numai o batjocură a omenirii, un monstru iar, o arătare? Dacă-l va da la cutare şcoală nu-l vor strica profesorii? Dacă-l vor pune în cutare internat nu-l vor corupe mediul, camarazii?

Şi pân' aici s'au gândit ş'au fost în nesiguranţă mai mult părinţii singuri. Dela câţiva ani peste zece începe însă nesiguranţa şi teama şi pe sama băiatului. Şi ş'i ajunge această teamă şi nesiguranţă culmea şi pentru cei dintâi şi pentru cei din urmă, la pragul căsătoriei.

Viaţa intimă a unei familii aşa dară e plină de nesiguranţe, de orbecări în întunec. Aşa zicând din acestea e ţesută. Şi aceasta — vede ori cine — nu numai în întregimea ei, ci în fie care zi chiar. Dar tot astfel se desfăşoară înaintea noastră şi viaţa fie cărui individ. Aceeaşi teamă de ziua de azi şi teamă de ziua de mâne. Teamă, nu doar că mi-ar fi »silă de ziua de azi«, nu din greul luptei, ci teamă deoarece tot e întunec înaintea mea.

Cine mi va spune, că eu, care-s sănătos ca mărul astăzi, n'aş putea să nu mai fiu în câteva ceasuri ori zile? Cine să profeţască de pildă că o carieră splendid începută are să sfârşască tot splendid? Înălţimea la care a ridicat publicul pe cutare ori pe cutare, nu se poate prăbuşi în toată clipa, îngropând în dărămăturile ei şi pe bărbatul ridicat în slavă? Cine mă asigură, că dacă astăzi toţi mi se închină, mâne nu vor arunca asupra mea cu petri? Mă poate linişti cineva deplin că cel mai bun al meu prietin, pentru un os de ros, aruncat dela duşmanii mei, nu mă va încolţi mai rău de cât alţii, cu dinţii încârligaţi ai invidiei?

Şi dacă trecem la lucruri cu caracter mai general, cine poate asigura, că de pildă, un curent literar ori politic, pe care toţi la'u aplaudat, căruia toţi i s'au închinat, — mai mult — de care foarte mulţi s'au încălzit şi s'au nutrit din sucul lui de viaţă — cine asigură dar, că un astfel de curent, — căruia de pildă unul s'a închinat toată viaţa — nu va fi părăsit după cele dintâi izbucniri de flacări, ce se vede, din nenorocire, au fost numai uşoare, — uşoare? Şi dacă tu eşti cel părăsit de-odată cu idealul ce-ai represintat, ce mângăere vei mai avea, pentru lupta ce-ţi restează în viaţă?

Şi tot aşa de nesigură e viaţa popoarelor întregi. O lovitură de stat, ori mai puţin, conferinţa de-un ceas alor doi ministri, taie o bucată din ţara ta şi o lipeşte la alta. Ori altă conferinţă de doi trei

bărbați de stat, face ca regimente întregi, poate oastea întreagă a unei țări să intre în arme, să se arunce în foc. O viață întreagă se trudesce apostoli pentru luminarea, pentru bunăstarea unei nații, și-i destul ca o persoană sus pusă să clipească din ochi, și să zădărnicească munca lor de ani. Două țări vecine să ceartă, și țara ta fiind în mijloc, duce povara neliniștii, și în caz de luptă, greul măcelurilor.

O, da! Nesiguranța din dimineața aceasta timpurie, când nici zorile nu s'au arătat încă, nesiguranța aceasta, nu rece și științifică, ci vie, înviată și agitată de multe fioruri, stă la baza tuturor lucrărilor și așezămintelor omenești, dela nașterea unui copil începând, până la dărâmarea unui imperiu.

Și dacă noi oameni va fi să trecem prin viață purtând cu noi în suflet vecinic această nesiguranță chinuitoare, ar trebui vrând-nevrând, să ne pierdem nădejdea, voia de muncă, dorul de viață.

Dar iată, că un murmur, o șoaptă abia auzită începe să se desprindă din toate părțile, și ca o negură subțire nevăzută, să nălță și plutește ușor în văzduh! Cum stau lângă stupină mi se păru dintâi că albinele zumzetă în vis tremurându-și aripioarele. Dar albinele dorm încă pe vremea aceasta timpurie. Ridic privirile nu știu, poate deschid ochii și bag de seamă, că de departe, prin fagii Negrilesei, vin raze fumurii întâi, apoi tot mai tari, tot mai albe, mai sfinte mi-se par. Și bag iarăș de seamă, că șoapta abia auzită e o contopire din murmurul scăzut al păraielor, din freamătul tot mai surd al pădurii. E poate șoapta aceasta, mai bine zis cântecul acesta larg, unison, somnul pământului și se gată de ducă.

Și cu cât razele zoritului țîșnesc mai multe, mai viu și mai strălucitoare, cu atât începe să se cunoască mai bine ziua ce va fi azi. ar un ochiu ager de țăran muncit, când va vedea pe însuși împăratul luminii, va ști cum să-și pună pălăria, pe ochi ori pe-o ureche.

De cu seara, de cu noapte, chiar de cătră ziua puținii pot proroci viitorul zilei de azi. Dela apariția stăpânului însă e mai ușor.

Și tot așa nesiguranța de pe viața omenească, dela cel mai simplu până la cel mai desăvârșit complex al actelor omenești, — a alungat-o numai și singur împăratul și Stăpânul: Isus Christos.

Legea lui Moise, toată scriptura veche, se poate asemăna numai cu țîșnirile acelea neînsemnate de lumină, cari le trimite soarele, pân' nici aurora nu s'a arătat. A fost mai mult umbră decât lumină. »Trecut'a umbra legii și darul a venit«. Iar filozofiile anticilor, religiile popoarelor demult îngropate, se pot asemăna cu acele neguri încălcite ce plutesc grele pe văi ori pe dealuri, până mai clipească încă sus pe cer stele, adecă stăpânește încă împărăția nopții.

A răsărit însă »Soarele dreptății, Christos Dumnezeuul nostru« și ne-a arătat în mare lumină, nu pentru ochi, ci pentru minte și suflet, cât de tare poate și trebuie să fie siguranța vieții noastre. De-odată cu întunerecul a alungat și teama, și ne-a învățat cu cât curaj, cu cât dor de muncă putem și trebuie să luptăm. Că cu acest curaj putem pleca deja dela început în luptă, și ori ce-ar fi să pățim această bărbăție putem să ne-o păstrăm. A venit Isus Christos și ne-a învățat că pentru noi nimic din ce-i în lume nu poate să aibă caracterul unei așa nesiguranțe, încât aceasta să ne împiedece, să ne stângenească în lucrări. Ne-a arătat cel mai desăvârșit caracter de constanță eroică, neșovăitoare prin chiar viața sa. Și știe ori cine că din teamă vecinică și nesiguranță nu se îngheagă caractere neșovăitoare, gata la ori ce pentru idealul lor.

Și Isus a șters frica »de ziua de azi și de mâne«, a alungat din sufletul cui vrea să-l urmeze »teama de ce va fi cu mine«, nu prin teorii filozofice, căci acelea într'o zi te înalță într'alta te deprimează — după cum ești dispus: nici prin cercetări și date științifice, căci acelea știm cu toții cât sunt de nesigure, așa că la trei — patru veacuri se pune tot alt fundament cutărei și cutărei științe, ci Isus a făcut această adevărată mare minune, prin credință. Prin credința, care-i neasemănat mai mult decât știința, și decât toate științele la olaltă. Prin credința, care nu-i altceva — obiectiv luată — decât descoperirea acelor adevăruri, cari taie mai adânc și mai esențial în viața noastră sufletească, — ori individual ori colectiv socotită. — Prin credința, care-a strălucit așa de mult odată, care-i așa de hulită și desprețuită astăzi, — care va lumina iarăș ca mâne.

Și credința aceasta, indicând pe scurt, ne scapă de teama, de nesiguranța vieții prin trei ajutoare — ele însele adevăruri vecinice. Întâiul e ajutorul dat minții prin adevărata pricepere a vieții și a rostului nostru în ea. Al doilea ajutorul dat inimii prin convingerea că Dumnezeu poartă de grige de noi. Al treilea ajutor pe-o formă și minții și inimii dat prin convingerea, că nimic nu-i în lume de așa preț încât perzându-l să-ți pierzi și nădejdea.

Gândiți-vă puțin — ori dacă vreți mult — ș'o viață întreagă, la acestea trei ajutoare, și băgați de seamă dacă nu vine din ele singura siguranță în viață, dacă este știință ori filozofie, ori altă credință, care să poată da aceste trei ajutoare?

Socotiți toate momentele mai însemnate din viața individului, a familiei, a statului, pe cari le-am amintit mai sus ca pline de nesiguranță, de teamă, și deci de nefericire, socotițile întărite cu acestea trei ajutoare și veți vedea că atunci »teama de necunoscutul din

lumea aceasta« piere. Bine înţăles teama, nu emoţiile curat fiziologice. Teamă considerată ca un act al intelectului şi al voinţii, mai scurt — al sufletului.

Mântuitorul odată era pe mare cu apostolii. Şi fiind ostenit Isus adormise, atunci se naşte o furtună, şi băteau vânturile şi urlau valurile, şi naia începu să se clătine, apostolii se temură să nu se 'nece şi'n grab au mers la Christos să-l trezască »Învăţătorule scoală că perim«. Şi Mântuitorul le-a zis »Pentruce vă temeţi puţin credinşilor«. Adecă »dacă aţi crede n'aţi avea pentru ce să vă temeţi«. Ce să creadă? Să creadă, că viaţa de aici nu ne-e »loc de mas«, ci o trecere la alta — deci chiar de-ar fi să moară, ce pierd? Să creadă că Dumnezeu poartă grije de toate cu înţelepciune — deci până nu vrea el, nu li-se poate întâmpla nimica. Să creadă, că chiar de s'ar zdrobi naia, ş'ar fi să scape cu înotul, lăsându-şi orice bogăţii ar fi avut în naie, — nu merită, nici zdroaba cu înotul, nici bogăţiile pierdute să-şi peardă şi nădejdea, să descurajeze.

Iubite cetitorule, noi dela naştere până la moarte umblăm pe-o astfel de barcă purtată de valuri. Câte odată marea e liniştită, alte dăţi vin furtuni mari. Naşterea, educaţia, alegerea carerii, căsătoria, moartea, pentru individ şi familie; boale contagioase, războaie, schimbări de domni ori de guvern, de multe ori hotărâtoare pentru un popor; o nouă îndrumare politică ori literară, o descoperire, o aureolă de mărire pentru sufletele alese ale omenimii, sunt tot atâtea puncte, la cari ajungând naia noastră o umflă de toate părţile vânturile, o izbesc în coastă valurile. Ori cine-ar fi în ea să teme, se teme de ce va fi, de necunoscut.

Christos ne muştră »Ce vă temeţi puţin credincioşilor? Ne muştră, că pentruce nu vrem să fim siguri, noi de noi, ori ce ni s'ar întâmpla, adecă ne muştră pentruce nu suntem credincioşi, — înarmaţi cu celea trei mari şi puternice ajutoare ale credinţii.

Adevăraţi luptători în viaţă, adevăraţi oşteni ai vieţii — cu minţi, senini, tari şi ne înfricaţi, — ca soldaţi ce merg la învingere sigură, — numai din oameni pătrunşi şi convinşi de învăţătura lui Isus vor putea răsări.

Nesiguranţa vieţii, frica necunoscutului, n'o poate alunga decât crucea Mântuitorului.

Oamenii de-o cinste desăvârşită, statornici până la moarte, oameni adevăraţi, nu tufe »nici trestie de baltă pe care-o indoaie vântul« dincătrău bate, numai Evangelia poate crea.

Cu alte cuvinte programul de muncă creştin — care am văzut cât e de frumos — numai un creştin îl poate îndeplini.

I. Agârbicean.

L A V I A Ț Ă,

Intunecata zare se deschide,
 La strălucirea tinărului soare..
 El vede jos o floare, ce suride
 Crescută 'n neaua cea strălucitoare,
 Ş'o rază-i dă din cer spre mângăiere.
 Încremenita-au norii de zăpadă
 Şi s'au luat la hartă cu lumina,
 Dar slobod vântul suflă în grămadă
 Ş'alungă norii tulburi din senina
 Livada cerului de primăvară.
 Şi raza soarelui pe loc coboară,
 Sărută floarea, gerul il omoară.

Părăul muntelui, aleargă iute,
 Ca un copil sburdalnic se resfață
 Cu florile pe țărnul lui crescute,
 Copilăros el le sărută 'n față.
 Apoi se duce 'n voia lui nebună
 De-și saltă valul pe livada verde
 Și râde și aleargă tot într'una,
 Și frământarea-i între stânci se pierde; —
 Dar iasă iar, vioaie 'ntotdeauna,
 Și-și sboară valul în avântu-i tânăr..
 În vale râul brațele-și întinde,
 La sân cu drag păraul il cuprinde.
 Văpaia soarelui a dat viață
 Cântărilor pierdute și 'nghetate,
 Și s'a înfrățit în dalbă dimineață
 Doinirea dulce-a firii înviate
 Cu necuprinsul bolții luminoase.
 Iar' codrul îmbrăcându-și haina verde
 A prins să sune vechea lui poveste,
 Ce'n sară 'ncepe și 'n spre zori se pierde..

(»Ramuri«).

Al. P. Dafin.

Românii la conciliul din Florenţa

II. Pregătirea orientalilor la sinodul de Florenţa.

(Urmare.)

4) Soliile. Moştenirea sfântului Petru, o luase în primire, Eugeniu IV. mai înainte Gavriilă Condolmieri; de naştere veneţian, ieromonah mai apoi cardinal. Avea un exterior impunător, şi era din familie bogată aleasă cu trecut mare. Ieromonahul Gavril totuşi ura foarte modest, eusevios şi plin de tact şi înţelepciune.¹⁾

Nime din câţi au urcat catedra Romei înainte de el şi după el nu a ostenit atâta, ca acesta, întru împreunarea creştinătăţii occidentale şi orientale.²⁾ Chestiunea unirei de după firea ei totdeauna a fost la suprafaţă şi va fi până atunci, până când se va efectui. Dorinţi, silinţe, chiar încercări mari şi serioase, nau lipsit nici odată din ambele părţi. De ia schizma cea mare încoace, abia vei da în istorie de un genunchi de oameni, pe timpul cărora să nu se fi agitat sincer pentru unirea bisericilor.³⁾

¹⁾ Presămţându-şi apropierea morţii, a erupt în memorabilele cuvinte: O Gavriilă cu cât era mai folositor pentru mântuirea sufletului tău, dacă nici când nu te făceai cardinal şi papă, ci rămâneai în mănăstire. Raynaldus l. c. an. 1347 nr. 13.

²⁾ Grama „Foaia beser.“ Blaj 1883 I p. 234. Rapaics 463, 475.

³⁾ Înşirarea lor pe scurt la Euseb. Popovici II, 111—118; Boroian 267—270. Sbiera 662, 618, 606 şi 340, „Revista Catolică“ Baiamare 1889 an, 188—191 pag. Mai pe larg Horváth l. c. 407—416.

Nu numai ortodoxii şi catolicii, dar şi catolicii cu protestanţii au umblat a se reuni, apoi protestanţii şi ortodoxii. Românii au avut frumos rol în încercările calvinilor de a se uni cu biserica răsăriteană. Ce e conciliul tridentin în lupta catolicilor şi protestanţii, aceia e conciliul plenar dela Jaşi, 1642 în lupta orientalilor cu protestanţii. Ce e „catehismul roman“ tridentin alui Pius V. pentru protestanţi în apus, tocmai aceia e în răsărit pentru ei, Catehismul (românului Movilă) din Jaşi, mărturisirea ortodoxă. Încercarea de unire a protestanţilor cu orientalii au zugrăvit'o plastic: Epp Melhisedec „bis. ort. în luptă cu protestantismul“. Bucureşti 1890. Ear despre influenţa calvinismului ungarilor în biserica românească din Ardeal vezi Moldovan în „Arhivul“ lui Cipar pag. 792—796, apoi alţii, dar mai vârtos Dr. Grama »instituţiunile calvineşti în biserica română« Blaj 1895. Biserica anglicană încă au căutat unirea cu ortodoxii. Eus. Popovici II. 241—242, şi rev. »bis. ortod. română« 1890. fasc. I. pag. 31 chiar acum nu de mult rev. »Biser. şi Şcoala“ Arad 1907. Nr. 30.

De sine se înțelege înse, cumcă, dezastrul spărturei bisericești, nici când nu e așa de dureros, ca pe timpul pacostelor, de aci se vede, că în retriște de acestea creștinii își vin în ori și umblă în ruptul capului, după mântuitoarea unire. Dar după cum atestă istoria, de până acum, cu puțin rezultat ne fiind timp și liniște sufletească în-deajuns, în timpuri de astea pentru deliberări epocale. Cum nu sau făcut nici desbinarea deodată, ci cu timp, de oameni din diferite locuri și timpuri, așa nici reul nu să poate îndrepta cu o singură trăsătură de condeiu...

La capătul veacului al XIV-lea nu numai creștinismul oriental era primejduit, de propaganda muzulmană, dar și cel occidental era pus la grea încercare prin sfășierea guvernării supreme: întră papi și antipapi, prin așa zisa: schizmă și roble babilonică apusană și apoi prin rivalitățile reformiste, de primăție sinodală și papală, din cari grele ispite, numai așa a scăpat teafăr, că a trecut mai târziu prin focul curățitor al protestantismului, carele de și la înjumătățit cantitativ, dar calitativ la îndreptat pe o cale, pe care până azi e neîntrecut de celelalte părți ale creștinătății. Orientali cu începutul veacului al XV-lea erau peste măsură strimtorați de întunerecul semi luniei. Cu cât bătea mai puternic izlamul la porțile Romei noue, cu atât mai bărbătește mânau păstorii orientului turmele cuvântătoare, spre corabia de scăpare alui Petru ancorată pe una din colinele Romei vechi »Arătrul« cel nou și etern.

Încă la conciliul din Constanța (1414—1418) se înfățișează⁴⁾ solii imperatului romeilor, Manuel II. (1391—1425) pentru a să înțelege, cum să se pună la cale, unirea de mult dorită, Dar din motive binecuvântate, în acest sinod nu sa făcut vorbă de împăciurea Romei vechi și Romei noue. Totuși pontificele Martin V. la »îndemnarea« patriarhului constantinoplean, Iosif II. (1216 Mai—1439 Iunie, acesta a fost și la Florența și a decedat acolo ca unit) și la »cererea« împăratului Manuel II. în 6 April 1418, deci numai cu câteva zile înainte de ridicarea sinodului (22 Apr.) scrie fiilor imperatului: Ioan, Todor, Andronic, Constantin, Dimitrie și Toma, ca să se însoare cu fete de ritul apusan, acelea să-și conserve ritul asupra și după mărițiș »că așa mai curând să se deprindă și ei, cu ritul confesiunii romane și să se ușureze, prin aceasta, uniunea ambelor rituri și confesiuni creștinești.«⁵⁾

Altcum curțile: papei și a împăratului negociau despre pregătirea unirei și privat și direct, fără mijlocire sinodală.

⁴⁾ Sbiera 662, Eus. Popovici 117.

⁵⁾ Sbiera 663, 664. Horváth 264.

La 1422 cetatea împărătească desnou fu împresurată decătră turci; orientalii strigau în gură mare, după ajutor şi unire cu occidentali. Ştiau bine adecă orientalii, că ajutorul numai așa îl pot spera⁴⁾ de cumva se unesc cu aceia, decătră cari sau rupt odinioară.

Papa Martin V. prin solul său generalul Antonio Massano⁵⁾ din ordinea minorilor propune 9 feluri de moduri, prin cari s'ar putea face grabnic unirea bisericească. În numele şi din mandatul împăratului, carele zăcea bolnav, răspunde clironomul în 14 Nov. 1422, cumcă unirea grecii o pot face numai în un conciliu ecumenic, după tipul şi datina celor 7 concilii univerzali, antice; de cumva acel sinod va cădea de comun acord, întru a o decreta şi accepta. Ca loc mai potrivit pentru celebrarea sinodală, propun Constantinopolul⁶⁾.

Trăgănarea era dezastroasă mai vârtos pentru romeii. Turcul nu dă răgaz pentru demersuri greoaie şi complicate. În astfel de constelaţiuni moştenitorul de tron Ioan⁷⁾ află de lipsă a face grabnic o călătorie la Veneţia şi Ungaria, în 15 Nov. 1423; pentru a afla ajutor înpotriva turcului. Încurând însă fu anunţat despre aceea, că la tatăl său îi mai rău așa cât prin Octombrie anul următor se întoarce acasă pe calea cea mai scurtă prin Moldova românilor. Români il aplaudară cu frenesie,⁸⁾ mic cu mare de bucurie, că e de legea lor şi că a lucrat(?) de biserica Moldovei a ajuns a fi neatărnătoare de nime⁹⁾ cam prin 1402.

⁴⁾ Dr. Grama inst. univ. p. 318 Horváth 264.

⁵⁾ Raynaldus an 1422 cap. 15, la Sbiera 664, 665. Massano au fost primit în audienţă în Constantinopol în biserica S. Stefan, cu mare pompă. Grecii au promis, că să unesc. Sinodul să se țină în Constantinopol, spesele să le poarte papa. Timpul când să se țină îl vor hotări grecii mai târziu, când nu îi va ameninţa așa tare turcii. Principii creştini să le dea ajutor contra turcilor. Împăratul Manuel II. cătră capătul vieţii, se zice că şi-a perdul speranţa cumcă din celebrarea unui sinod ar rezulta unirea bisericilor; în acest senz ar fi capatat şi pe fiul său Ioan II. Maimbourg I. c. 153—156 Horváth 264.

⁶⁾ »Revista Catolică« *Baiamare* 1889 pg. 191.

⁷⁾ El a fost ginerele marchisului din Mont ferat, din Italia. A ajuns împărat la începutul 1425, căci murise tatăl său, Manuel II. Ioan ca împărat e cu nr. VIII, după alţii VII, ba chiar VI. Euseb. Popovici 117.

⁸⁾ Corăbiile imperiale lau aşteptat la Chiliea; lau petrecut cu alai: mitropolitul ţării Iosif şi voda Alexandru cel Bun până la hotar. Epizodul acesta e eternizat de o tradiţie în mai multe variante. Cnf. Pumnul lepturar, Viena 1862, vol. III. Ş. 41, pg. 64, 67. Tradiţia e contestată de tot de Melhisedec »Chronica Romanului« *Bucureşti* 1874, pg. 87—100. Combină, *Bilciurescu* a. c. 186, Sbiera 665, 673. 705—707. Trecerea aceasta e istorisită de contimporanul Phrantzes I. 15. pg. 61, 62, c. pg. 117—120, în opera amintită.

⁹⁾ Lupta de neatărnare a Moldovei cu patriarhia s'ar fi sfârşit norocos în 1402, așa o spune istoria de până aici; mai nou şi mai bine vezi-o la Nic. Dobrescu »întemeierea mitropoliilor« *Bucureşti* 1006 pag. 88—103.

După închiderea marelui sinod din Constanţa, (Baden) s'a mai încercat încă ţinerea alor alte două sinoade: la Pavia (Lombardia) în Martie 1423 şi peste un an la Siena. (Toscana) Ambele fură curând închise, parte pentru nefrecventare parte în vederea altor multe neajunsuri,

Cest din urmă a avut numai o şedinţă meritorică. Întră altele s'a adus pe tapet şi problema grea a unirei orientului. Ioan VIII a ost promis, cumcă îş va da toată osteneala, pentru a aduna în decurs de un an sinod în Constantinopol, în care să se desbată chipul, fcum arè de a se uni, biserica orientului cu a occidentului, papa însă să poarte cheltuelile împreunate cu aceasta adunare şi apusenii să asigureze pe orientali de sprijin îndestulitor împotriva Turcilor. Sinodul din Siena a hotărât că aceasta cauza unirei trebuie promovată cu ori ce preţ.¹⁾

Apoi papa Martin a mai dat samă şi de tratativele avute cu Grecii, dela închiderea sinodului de Constanţa încoace şi cu deosebire de cele din anii doi din urmă, (1422—1424) până adecă la încheierea sinodului din Siena. (7 Martie 1424).

Sinodul trămiţând deputaţii la patriarh şi la Împerat, pentru consultarea împăcării şi împreunării bisericeşti¹⁰⁾ a luat act, despre tot demersul făcut de papa în privinţa resăritenilor, numai nu a aprobat, că sinodul unionist pus în perspectivă, să se ţină în Constantinopol, ci a decis, ca locul lui să fie la Bazel¹¹⁾

Aşa dară nimic de dai Doamne nu a izvorit din aceste lungi¹²⁾ şi greoaie demersuri. Ce sa câştigat se reduce la minimalul, cumcă de amendouè părţile sau învoit acuma, — tandem aliquando — că în scopul unirei să se adune un sinod ecumenic, unde să vină reprezentanţii ambelor biserici şi că transportul¹³⁾ orientalilor şi intertenţiunea¹⁴⁾ lor, pe timpul conciliului, să-o supoarte sfântul scaun apostolesc al Romei

Nu încape îndoială, că întră multi ple cause, cari au zădărnicit

La Sbiera sustine, pe temeiul Sguropolus I. sec. 2, c. 2. pg. 1 şi 4. şi Phrantzes, (cari erau contimporani lui Ioan VIII) că neatârnarea a fost recunoscută numai în 1416 (Sbiera I. c. 707, 706, 705; 673, 665.)

¹⁾ Holzwarth-Szabó „Világ történet“. Temesvárott 1889, t. V pg. 69 Cherier III. 486.

¹⁰⁾ Mathia Hiptmeir Dr. »inst. hist. eccl-Vindobanae 1883, tomus II. pg. 94.95.

¹¹⁾ Rapaico 462. 463. Holzwarth 69.

¹²⁾ Boroianu 270.

¹³⁾ Euseb Popovits 117

¹⁴⁾ Sbiera 666. Horváth 264—5

încheierea sfintei uniri în rândul prim este a se socoti moartea lui Manuel II în 1425 şi alui Martin V., la 6 ani după aceasta¹⁵⁾.

Martin îngrijorat de soarta unirii, presimţindu-şi sfârşitul (20 Faur 1431) cugetă, că dacă şi nu i-s'a dat a deschide, conduce şi încheia, marele conciliu, pentru împreunarea sfintelor lui Dumnezeu biserici pentru unirea cărora, în toate liturghiile se face rugăciuni¹⁶⁾ cel puţin să aibă mângăierea, că l'a convocat în numele Domnului, conform obligamentului luat, în sinodul diu Siena. (1424). Astfel emite bula convocatoare, în tenorul căreia pe Martie 1431¹⁷⁾ părinţii să se afle în Bazillea Helveţiei, la inaugurarea sinodului a toată lumea.

Acest sinod apoi la rândul său, în loc să efectueze mântuitoarea unire, a Grecilor, sparge pe un timp şi biserica apuseană.

Doi papi puternici îşi slăesc forţele, nu spre al îndrepta şi susţinea, despre ce nu mai putea fi nici vorbă măcar, ci spre al împrăştia şi dripl.

(Va urma.)

Din Christian E. Kleist,
BCU Cluj / Central University Library Cluj

PRIMĂVARA.

Fragment.

1. Primiţi-mă, umbrelor sfinte, lăcaşe de blânde estaze,
Voi bolte măreţe de frunze, de 'nchise dorminde-adieri,
Voi, cari la poeţi solitari le-aţi rupt perdeaua de mâne
Şi în seninul Olimp le-aţi deschis portale azure,
5. Eroi şi zei de-au văzut! Primiţi-mă ş'inima 'mpleţi-mi
Cu dulce tristeţă şi tihnă! — O dacă cursul vieţii mele,

¹⁵⁾ Eus. Pepovici 117.

¹⁶⁾ Ectenia mare poziţia 3.

¹⁷⁾ Rapaics II, 464.

¹⁸⁾ Cheriev 487, Popovici 6970.

¹⁹⁾ pe lângă pregătirea convocării unui sinod universal pentru unirea orientalilor, în sinodul din Bazel — precum aflai zilele acestea — s'a făcut vorbă şi despre indulgenţele bisericii orientale. Cnf. dr. Áldásy Antal, doc. priv. univerzitar în conferenţa sa din 2ă III. 1903 ținută în Budapesta la societatea Sfântului Stefan sub titlul: »A görög bucsu kérdése a bázeli zsinaton«.

Despre sinodul din Bazel a se vepea Dr. Holzwarth—Szabó »Világtörténet« Temesvártt 1889 V, tom. p. 69—75.

- Din stânci isvorit, s'ar scurge-acum în văile noastre! —
 Pe căi nocturne mă duceţi la tronul splendid al virtuţii
 Ce 'n jurul așterne lumină, ca să deștept și-echoul
10. Spre slava trezitei naturi! Ear, voi zimbitoare fânațe,
 Voi văi sădite cu roze, voi labirinte de râuri, —
 Vă 'nghit voluptatea cu al vostru resuflu de balzam.
 Trezindu-vă Aurora, o beau cu a ei purpură.
 Întins la umbră vreau bucuria pe coarde de aur
15. S'o cânt, ce 'n al vostru sin locuește! — Treziți-mi gândirea;
 Ca notele mele să împlie pământul. Ci ele să fie
 Precum e al zefirului freamăt, ce-acuma sărută
 Vioarele: și ele să fie precum e-al apelor murmur.
 Pe norii de aur căzut'a din cer Primăvara
20. Și are-o cunună de tulpes și crini. Țisnesc din sinu-i
 Șiroae de lapte teluric. Prin munți trezitu-s'a neaua
 Și fuga alunecă 'n jos spre gropile 'nflăte de apă,
 În cari cu pocnet uscat ciocnindu-se 'n frunte
 Mormane de ghiață, se luptă să spargă zăgazul.
25. Și apa birue malul: înecă pădurea; fânațul

Și câmpul...

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Suceava, la mijlocul primăverii.

Trad. de: I. E. Oltean.

Urme istorice din 1758—1760.

16/III. Nr. 126. Memoriale Valachorum ex M. Bagáth, Rús Flora, Ignat et Vaszilia sic dictorum et a comite Adamo Teleki pro Iobbaginibus praetensorum, repetitorum, de derminanda per incl. comitatum subversante Controversia.

20/III. Nr. 145. Informatio Graecorum Compagniae Coronensis Perceptoris, innegatio Confrontationis.

23/III. Nr. 168. Informatio Magistratus Bistriciensis de Relatione Exploratorum in Moldaviam expeditorum.

28/III. Nr. 214. Memoriale Valachorum Districtus Bistriciensis, Kute Stephan et Klompa Todor dictorum per E. R. Gubernium ad Domum Civitatis abduci jussorum, de liberatione sui.

2/IV. Nr. 2. Memoriale Valachi Sacerdotis Popae Alexandri dicti, uniti, in Also-Szombatfalva fungentis.

Nr. 4. Informationes binae Magistratus Vizaknensis.

1-ma. In negatio Debiti Bellici Cancellistavne Haensen.

2-da. De eliminandis ex praescripto oppido Schismaticis Sacerdotibus et puniendis eorum fautoribus.

2/IV. Nr. 6. Memoriale Valachij Kolesa Bukur ex Homorod-Karacsonfalva, de ablato sibi love propter ulum a sua parente deperditum.

Nr. 8. Memoriale Imolarum Possessionis Korneczel de modalitate Conservationis, et eustodiae Sejlvarum glandiferarum et poena ibi reperiendorum.

Nr. 12. Memoriale quator annis in Carceribus Szász-Sebesiensibus detentnrum.

5/IV. Nr. 63. Memoriale Stepsan Olosz et Antonii Popae Sacerdotis Turiensis, de dividendo secum 33 boum comuni um nomine divendorum pretio per D. Georgium Bors sibi retento.

Nr. 78. Replica Ladislai Penes Veniczei ad Comissionem Gubernialen in negotio Popa Todor e jugo lobbagionali emancipari cupienti.

10/IV. Nr. 102. Relatio R. Episcopi Fogarasiensis de Sacexdotibus unitis per Incolas Possessionis Gura Riului dictae ac in Sede Cib. existentis Schismaticos deturbatis.

25/IV. Nr. 142. Relatio officialium Sedis Mercuriensis de Popa Ilie Schismatico per Frac. Sz. Páli incaptivato ac ad eorum Carcceres trausmisso ordinationem Gabernii praestolantium.

25/IV. Nr. 150, Memoriale Valachi Szimjon Szigura dicti in Kis-Ludas Andr. Forrai conponarii, de damnificatione sibi per Provisorem, occasione exactae ab eodem Bationis illata.

30/IV. Nr. 163. Memoriale Dragoszim Opra in An. 1747 Iudicis Pagi Karna in Cottu Albensi inferiori adjacentis, de refusione 19 Rf. Dno Iosepho Dantskai eorum tum Perceptor, rebonificatorum.

Nr. 165. Memoriale Francisci Boer Proventium Postarum Magistri intuitu Recommendationis. suae ad Aug. C. Aulam, et fatigiorum in negotio Unionis praestilorum.

Nr. 166. Memoriele Valachi Moldovan alias Rád Dumitru vocati de lobbagionali erga ipsum Franc. Ugron praetensione via juris legitimanda.

Nr. 167. Memoriale Valachorum Opra Vasilie, Opra Vonuly et Opra Mihalj dictorum de praetensione Alexandri Keczeli, erga ipsos tanquam lobbagiones formatam.

Nr. 179. Memoriale Sacerdotum Graeci Ritus Uniorum Possessionis Hortobágyfalva, Comitatus Albensi inremiatae, intuitu occupati per Schismaticos templi.

1/V Nr. 2. Memoriale Ilia Muntyán alias Retsanu ex Transilvania in juventuate ad huc in Valachiam migrantis, et nunc rursus in Transilvaniam cum pecunia ut exponitur contributionali profugentis, de modalitate Confrontationis suorum Debitorum in Valachia haerentium.

5/1 Nr. 20 Relatio Episcopi Fogarasiensis in negatio Schismatis.

Nr. 21 Memoriale Szandae cujusdam ex Benedek Valachi Tatá, luon dicti viduae, de certo quodam debito cujus exsolvendi est impar.

7/V Nr. 34 Memoriale Unitorum Possessionis Rakoricza Sacerdotum, de acupato per Schismaticos Templo.

Nr. 37 Recomendatio Episcopi Fogarasiensis intuitu Popa Praeda sacerdotis uniti ex Raczallar a clara quondam Todor manumissi, contra Lad. Eperjesi.

Nr. 39. Memoriale Incolarum Possessionis Ujfalu Expositionen ejatis sacerdotis Popa luon.

10/V Nr. 59 Memoriale Districtus Kővár Magistratualis Hajdonis Szilagyán Nyekita, militis invalidi, contra B. Korda, ipsum in lobbationatum reducentis.

Nr. 86 Relatio Sedis Háromszék de egressu Valachorum Moldaviae et Transalpiniae.

16/V Nr. 104 Memoriale Valachorum in Sede Saxonicali Megyes commorantium, de injuriis per Saxones sibi illatis.

Nr. 150 Memoriale Sacerdotum Unitorum Possessionis Rakovicza de occupato per Schismaticos eorumdem Templo. —

Nr. 108 Memoriale Iohanuis Pap, per Incolas Possessionum Udvarhely et Oláh Szent László ex Cottu Küküllő, ad militiam rapti, de refusione expensarum, in sui redemptionem factarum.

Nr. 113 Memoriale uniti Sacerdotis Possessionis Boholt in Sede N. Sink Popa Vonya vocati de inseminato agro per Vonya Pura Kalboriensem sibi potentiose errepto.

17/V Nr. 138 Memoriale Demetrii Hespe, Opra Rască et Onya Pakular, incolarum oppidi Vizakna intuitu damni ex fidejusione emergentis.

Nr. 139 Memoriale Valachorum in possessione Leses existentium intuitu Pascuationis Interimalis per Saxones turbatae.

21/V Nr 147 Insinuatium Illustrissimi Interimalis Comendantis Generalis a Motoja acclusum Suplicem libellum Czernicul, Ornezkul recomandantis.

Nr. 157. Memoriale Valachorum circa Bistricium residentium ratione injuriarum per Magistratum Bistriciensem ipsis illatarum.

Nr. 158. Memoriale Iohannis Buta et Filiorum Petri Urszul et Vonul contra Ilmum C. Georgium Haller commissioni Gubernali in negotio eorum minus obtemperanem.

26/V. Nr. 203. Relatio Comitatus Szolnok mediocis de Investigatione Possessionatae nobilitatis familiae Pap de Illyésfalva.

Nr. 204. Relatio V. Capituli Balásfalvieusis in pnncto administrationis Proventuum Iundationalium Monasterii ejatis.

Pentru 18 cor. trimate cu rambursă casa: »országos Posztóki-viteli Áruház« din Budapesta, VII. Verseny u. 2. stofă fină, neagră, albastru închis, sură sau cafeenie, ori Kamgarn, 3 metri, cât e destul pentru costum bărbătesc.

Nr. 242. Memoriale in negotio reambulationis Metarum in Comitatum Maramorosiensem inter, et districtum Bistriciensem controversarum.

Nr. 243. Memoriale Haine Mihaila in puncto praetensionis lobbagionalis per Geaguim Kapronczai erga ipsum formatae.

21—24/VIII. Nr. 7. Memoriale Incolarum Possessionis Vledény contra Magistratum Coronensem.

Nr. 11. Informatia Lad. Fabian et Steph. Rastel in negotio coniventice Sebesiensium officialium occasione occupationis Templi per Schismaticos tentatae.

Nr. 16. Memoriale Incolarum Schismaticorum oppidi Vizakna de eliberatione sociorum in Carceribus detentorum.

Nr. 17. Memoriale Valachorum Alb. Carolinensium de eliberatione sociorum in Carceribus detentorum. (Va urma).

Tălhariul pe cruce.

Mi s'a plinit az şirul fărdelegii.
Călăi m'au prins legându-mă pe cruce;
Întreaga mea viaţă az se duce,
Ca şi un vis trăit în groaza legii.

BCE Cluj / Central University Library Cluj
Eu n'am ştiut de Ceriu şi de Scriptură!
În sufletu-mi fantazma nopţii zace;
Aştept... şi ziua tot nu se mai face,
Mă stâng pustiu... împrejmuît de ură!

Ce huidiut e şi Nazarineanul!
L'a potopit mulţimea cu ocară.
De ce? Căci a făcut minuni prin ţară
Umblând şi vindecând? De ce? Sermanul!

L'au palmuit, l'au frânt, l'au stors de sânge
L'au sbiciuit şi l'au bătut cu cuie!..
Din sufletu-i suspin adânc se suie,
Şopteşte-abia, şi şoapta i-se stânge...

Se spune că-i Mesia... El să fie?
Şi neamul cel ales să îl omoare?..
El a făcut minuni zguduitoare,
A înviat şi morţii!... Cine ştie!

El e un Sfânt! Căci a făcut dreptate
 Şi-a mângăiat pe cei cuprinşi de trudă,
 Şi-a uşurat pe-aceia ce asudă!
 De-aş fi ştiut!... Privirea-i mă străbate,

Ş'obrazul său se luminează 'ntruna,...
 El e un Sfânt!... iar eu tălhar... şi iată
 Cum mă priveşte faţa-i luminată,
 Dăruitor de milă 'n totdeauna!...

Lumină!... Tu eşti, Doamne, Tu... Mesia!...
 ...Sunt un tălhar... dar Tu eşti blând! Priveşte,
 Greşit'am mult!... dar Tu mă pomeneste
 Când vei veni să-ţi iei împărăţia!...

Al. P. Dafin.

După un an.

— Intru amintirea fostului tovaraş de şcoală † **Petrea Man.** —

Eu m'am pomenit zicându-i Petre, dupăcum îi ziceau toţi colegii. Îi ziceau Petre şi profesori când îl chemau la tablă. Şi asta înseamnă ceva deosebit.

Când ne-am adunat, mai întâi, cu toţii cei de pe prima, — atunci, de mult, zece ani în curând — în clasa mare, largă, cu ferestri cât uşa, cât uşa şcolii dela noi din sat, profesorul nostru cel de clasă — un popă tinăr, c'o bărbuţă roşie, cu frunte încreţită, — a închis protocoalele de pe masă, s'a oblit de spate şi a început să ne măsoare cu ochi, dăpănând şirul băncilor dearândul.

— Cum te cheamă, măi băeţuş? Tu cu cămaşa ciobănească...

— Pavel Tiţonia.

— Bine Tiţonia, fii voinic te poartă bine.

— Dar pe tine, cel gras din colţ?

— Gheorghe Clemente.

— Bine Clemente, să 'nveţi.

— Mai departe, pe celalalt. . .

De la mine a treia bancă a răsărit un copilaş cu ochi mari, negri. Purtă o cămăşuţă ţărănească fără flori la guler şi brâu de lână, vechiu.

Un căputaş nemţesc, purtat, îl prindea pe deasupra. A roşit puţin la obraz ca o copilă plâpândă şi a rămas aşa, sfios, stingherit, de asupra băncii.

— Dar pe tine cum te cheamă, măi dragă?

— Da, pe mine, Petrea mă cheamă

Fruntea domnului dela masă s'a descrescit de tot. Gura i-s'a pornit aşa pe un zimbet cald.

— Şi mai cum, Petre?

— Petrea Man, . . . că Man îi zice la tata.

— Bine Petre, să creşti mare.

Şi l'am îndrăgit cu toţii, chiar de atunci. Mai erau ei Petre destul în clasă, dar Petre a nostru eră, numai Petrea Man. În şcoală nu se cheamă băieţii pe numele de botez. Mie nu-mi zicea nimeni Alexandre, nici chiar »cel de geografie«, care am băgat eu de seamă, că mă are drag. Şi nici eu nu ziceam nimărui Toadere, Gheorghe, Vasile. Ci ziceam cu toţii, şi profesorii, Mărilă, Denghel, Fărcaş... Iar lui Petrea Man, îi ziceam Petre...

— Că vezi avea el ceva, ce te făcea să crezi, că ti-e frate.

Băiat silitor, uşor la cap, venea totdeauna liniştit la şcoală. Întră pe uşă cu faţa senină, cuprindea odată clasa, cu ochii lui adânci, îndureraţi par'că puţin, şi se aşeza, domol, în bancă.

Alţii intrau ştrengăreşte, tot o gură, şi în salturi sburdalnice, aruncau celea câteva cărţi, de a valma, în bancă şi ţişneau pe uşă afară, în curte, la joc. Iar când suna clopoţelul intrau, sguliţi, clipind des din ochi, şi se făceau cârlig, la loc, cu capu în carte. Când se deschidea uşa şi răsărea bărbuţa roşie a »celui de clasă«, mai aspru de fellul lui, feţele ştrengarilor erau una cu cartea.

Petrea sta neclintit în colţul lui.

Domnu ne luă aspru. Ne răsucea cu gramatica românească, de ne treceau sudorile. Se coboreă jos dela catedră şi păşea rar, îndesat, pe lângă bănci, cu degetele potrivite, par'că anume, să te apuce de urechi.

Ce-i substantivul? — Popa Ilie!

Fruntea lui bietu Popa creştea, tremurând, de supt bancă şi urechile i-se roşeau pe înainte.

— Sub... sub... stanti... vu... îm-îm...

Şi Domnu trecea, aşa pe rând, înflăcărând urechile. Se înmuiau şi ale mele, măcar eu ştiam acasă, dar vezi, că de degetele Domnului mă luă groaza.

Petrea însă ridica fruntea limpede, învăluia pe Domnu cu ochii lui buni, ca de frăţior mai mic, şi el răspundeă lămurit, cu glas de

clopoţel. Degetele Domnului se înmuia atunci bărbuţa nu-i mai tremurâ şi în oara aceea, nu mai trăgea pe nime de urechi.

— Aşa Petre, tu eşti băiat bun.

Clasa noastră altminterea, pe semne era o clasă de ştregari. Când te uitai peste şirurile cumiņite de frica clamantesului, te săgeţau pe furiş ochi îndrăsneţi, vioi, şi mare minune să nu vezi şi atunci, undeva, în fund, într'un colţ, mâni de tâlhăraşi vicleni întinzindu-se spre urechile vecinului, sau, să nu auzi otrocăeli, pe supt bănci, de picioare neastâmpărate. Iar între oară curtea era numai a primanilor. Cât eră toamna de lungă tot un lanţ şi capre, de ne alegeam cu nasurile roşite şi zgărieţi ca de alte lucruri. Iarna pătimeau ferestrele gimnaziului de gloanţele noastre şi, mai pe urmă, tot noi. Nuiiau pedelului frigea tare... Apoi primăvara, de cum prindea curtea gimnaziului faţa tare, sbicită, cotca urmă la rând şi, Doamne, afurisită mai eră limba clopoţelului, care ne strică jocul. Mai înspre vară eră vremea bumbilor şi a şcolilor. Şi Domnu mai luă la rând şi »păuni« de pe lângă urechi şi ghiţele de pe frunte. Iar cataloagele se umpleau de note rele.

Se juca şi Petrea cu noi. Faţa i-se rumineă uşor mai întâi, i-se aprindea ochii în o lumină caldă şi se prindea cu nădejde în joc, saltându-şi cămăşuţa albă.

Jocurile noastre se sfârşeau, de multeori, cu încăierări şi Domnu ne făcea pace, după care mai sughiţam de câteva ori, pe supt bancă, până ne venea iarăş voia de joacă.

Cu Petrea însă jocurile noastre erau bune, frăţeşti. Cotca lovea mai lin şi feţele erau mai senine. Şi, atunci noi cei de pe prima, eram cu toţii fraţi.

* *

... Apoi vă aduceţi amiute bine şi voi, dragi foşti tovarăsi de copilărie, cum a fost mai departe. Creşteam pe ne ştiute, ne făceam tot mai mari şi mai cumiņi. Rând pe rând, schimbam cămăşuţele cu flori ale satelor noastre şi iţăraşii de lână albă pe postavurile neamţului şi ne strângeam grumazii în gulere întărite. Domnu nu ne mai luă de urechi, ba »cel mai tinăr, de latină« celor mai saltaţi începea să le zică »Domnule«... Şi Gheorghe, şi Iulian, şi Candin, începeau a înnegri pe supt nas.

Petrea nostru, a rămas tot Petre.

Răsari-se şi el binişor. Fruntea i-se lucil şi mai mult supt cununiţa, de păr scurt, negru ca mura. Trupuşorul de fată mare, 'i-l strângea un căpuţ curăţel, de ţesătură, şi când păşeă se legăna uşor, ca un firicel de cânepă la începutul verii. Eră bun şi blând ca o soră

mai mare. Intră în toată dimineața, pe poarta gimnasiului cu cărțile subsuoară, încunjurat de colegi cu cari locuia și în ochi avea o lumină caldă, care te îndemna parcă să te faci bun-bun, fața ți-se potrivea pe un zimbet de nevinovăție feciorelnică și i-ți venea, așa ceva tainic, să te apropii de Petrea, și să-l îmbrățișezi, să-l săruți . . .

Vă aduceți aminte cum îl iubiam cu toții?

Jumătate clasa da, aproape în toată ziua, pe la Petrea. Că temele din algebră erau grele, lecția din Horaț încurcată și năcazurile studențești multe. Și Petrea ne împăca pe toți.

Da, era ceva deosebit de noi Petrea al nostru. Sufletele voastre sunt pline de sufletul lui, dragilor, sunt pline. Ați trăit și voi alătura de el opt ani de zile, s'au legat și de voi multe, va zimbet și vouă și v'a cuprins și pe voi în lumina ochilor lui ca de fecioară neprihănită. Ochii lui fraților, ochii lui... Și zimbetul lui!..

* *

Când stau așa și dapăn prin minte viața noastră a trecutului apropiat, a noastră a tuturor, dragi foști tovarăși de zilele albe ale copilăriei, tresar des și mă înfioară multe amintiri, multe chipuri tandafirii, chipurile unei vieți de vrajă... Cine dintre voi va zice, că nu de vrajă?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Chipul lui Petrea Man îmi răsare în toată clipa. Știu, vă gândiți și voi des la el — trebuie să vă gândiți — și inima vă tresare, când vă răsare în minte numele lui Petrea. Da, tresare... Sufletul lui îl veți avea în ființa voastră, așa după cum sufletul vostru va putut ajuta să-l pătrundeți pe al lui.

Două fărimituri din sufletul lui s'au adâncit mai tare în ființa mea și cerc să vi-le împart la toți.

Să cerc dară. — ...Amândoi eram prietini buni, că știți bine. Ne împrietiniserăm de pe prima; vara umblam la scădat din jos de moară, și primăvara pe dealul Petrifalăului, după viorele... Eu ședeam, »sub curte« la Paraschiva și el la Teleianu, în vecini. Eram tot împreună.

Intr'o după amiază ne-am strecurat ușor, prin sat la vale, am trecut podu Târnăvii și verdele câmpului ne-a luminat sufletele tinere și sburdam ca doi-mieluși apucați la largu. Ochii ne ardeau în o lumină dulce. Cel dintâi firicel de viorea ne-a ademenit de supt o tufoasă de dredeței galbini. Petrea a simțit, mai întâi, mirosul. Și auziți fraților, s'a aplecat sfios, spre glia încolțită, peste trupușorul plâpând al floricelei, ca spre o icoană sfântă... Ochii îi străluceau și — eu ce să vă mai pot spune? Nu l'am putut desface, vreme multă

de lângă firicelul de viorea. Nu cutează s'o rupă... și, nu se putea despărți de ea.

li erau dragi florile; le purtă o dragoste sfântă.

Altă icoană. Eram mari, pe a șaptea. Invățam mult prin pădurea de preste Târnava. Tot amândoi. O dimineață aproape de examen. Pădurea, grădina domnească și văzduhul limpede-limpede. Raiu pretutindenea. Citeam două-trei șire, din istoria literaturii, și stam și visam. Visam cu ochii la mândreța firii. Câtă taină în frunzișul verde al codrului! Câtă vrajă în susurul lui lin!... Și cât de bine le simte tinereț! Petrea stă, fermecat deabinele. Stă neclintit, cu capul plecat pe spate, pe speteaza băncii, cu ochii duși... Toată ființa îi eră infiorată, străbătută de ceva, de un val sfânt, nevăzut, pogorit de undeva de sus, din slava văzduhului... De fiorul lui, de valul tainic, ce-l răspândea ființa lui, mă infiorai și eu... Și, în pacea asta sfântă, s'a pornit o legănare de doină, legănare lină...

Venea cu auzul frunzelor mișcate de adierea dimineții...
Și, mă înfelegeți, eră legănare de doină...

Jos, pe cărare, printre crengile ulmilor se zărea, în treacăt, în restimpuri, un chip de fată. I-se zărea fața de bujor, înviorată de atingerea foilor umede de roua dimineții.

Trecea ușor pe calea strămtă, trecea la oraș, la târg, și-și potolea, în dimineața asta mândră, dorurile...

Ochii lui Petrea erau pară. A tresărit lin, s'a întors, s'a uitat la mine, s'a uitat de am tresărit și eu, apoi într'o zvâcnitură de avânt nedomolit s'a lipit de mine, m'a cuprins, tremurând, pe după cap și m'a înlănțuit în o îmbrățișare ca un frate bun.

* *

Viața lui este o carte deschisă pentru voi toți, dragilor. Carte minunată; cu file albe-albe...

* *

...Și sfârșitul îl știți tot așa de bine, ca și mine, dragi tovarăși, răsfirați. Îl știți, da. Vă mai gândiți, în clipele când cetiți acestea șire, la ziua aceea de Luni, în care ieșiau cu toții pe poarta largă a gimnaziului, cu fețele strălucind de bucuria trecerii cu bine acelu din urmă ezamen de clasă, după opt ani de învățatură? Ce după amiază mândră! Ne venea să sburdăm ca copiii, oameni în pragul maturii. Și treceam cu chipiele pe o ureche, la vale, cătră pod, la grădina de vară de peste Târnava. Cât de ușori eram, de părea că ne ridică în slavă, aerul recoros al pădurii Stejarii bătrâni din preajmă, parcă zimbeau cu bunătate clătinându-și, ușor frunțile bătrâne.

Atunci am simțit, acolo, în jurul acelei mese cu bere, mai întâi, cât de mult ne leagă cei opt ani de școală împreună! Da, atunci cu adevărat.

Ne îmbrățișam frățeste câte doi și câte trei. Și sorbeam halbele de bere, cea dintâi halbe iertate! Ne înfiora bucuria isprăvirii școlilor, a școlilor copilăriei, dar de altă parte și teama, groaza examenului ce ne așteptă încă. Eram veseli și simțeam o mulțămire, dar și o înfrigurare, tainică, neînțeleasă.

Și în clipele acelea, iată, venea, și Petrea al nostru, scumpul nostru Petrea, să fie și el cu noi, că boala, boala neîndurată, îl dusesese demult, la părinți... Dar nu venea el, cu trupul, ci ne venea un răvășel cu numele lui. Ne vestea părinții stângerea lui Petrea... Știam de boala lui grea, vestea nu ne-a surprins, dar ne-a îndurerat adânc... Că, murise Petrea.

S'a încălzit berea 'n pahare și ne-am despărțit cu capetele în pământ, cu ochii în lacrimi.

Dimineața ne ducea trenul, pe toți, în sătușorul îndepărtat, cu haine negre, cu ochii umezi, pe o vălișoare, cătră o margine de sat. Se opresc oamenii pe cale tăcuți, femeii cu obrazii arși, copilași cumiți cu degetul la buze, și se uită după noi, după domnișorii veniți de departe.

— »Se duc la Petrea, săracu«.

Și rămăneau în urma noastră, la porți, cu cărpele la ochi.

...Uite o căsuță, într'un colț de grădină. Curtea plină de vecini și de hohot. Apoi o odăiță 'n fund, cu miros de tămâie pe supt icoane și între lumini de ceară Petrea, întins spre veșnică odihnă. Flori multe la căpătâi și neamuri multe jur-împrejur... Deoparte un om mărunt, crescut din pământ, ca înțepenit, cu ochi porniți pe plâns, neclintiți... Stan de peatră. — Neamuri multe în ur. O femeie desnădăjduită se bocește în sughituri...

»Rari oaspeți ne vin la casă,

Nime 'n cale nu le iasă,

of, of.

Nime 'n cale nu le iasă...«

Și am plâns, fraților, cu hohot. Și plângea popa satului cu noi și plângea satul tot și neamuri venite de departe...

Apoi, mai târziu, l-am luat câte patru pe brațe și l-am dus, în tânguirea clopotelor și a diecilor cântăreți, la umbra prunilor în floare, în grădina de filimină și de cruci, a satului.

Și flori albe, de prun, i-s'au cernut cu țarina pe sicriu și, s'a dus Petrea al nostru, s'a dus... Du-u-us!

* *

Un an s'a plinit, acum, în zilele acestea, dragi foști tovarăși de școală, de când Petrea doarme somnul dreptilor. Pe mormântul lui scump vor fi răsărit, sfioase, multe firicele de flămîna, răsădite de mîna părinților îndurerați. El a fost, însă, și al nostru, frați îndepărtați, da și al nostru, să presarăm și noi în gîndul nostru câteva flori pe glia ce-l acopere, să ne gîndim la Petrea... și pleoapele ni se vor umezi abunăsămă și o fărîmă de lacrimă ne va înflăcăra obrazul... Un firicel din legătura ce trebuie să ne înlanțuie sufletele, — a noastre a tuturorora, a celor cari am copilărit împreună, — și așa răsfricați.

Gîndiți și simțiți!

Blaj, 14 Maiu, 1908.

A. Melin.

Icoane vechi.

Icoane vechi, resar din vadul vremii:

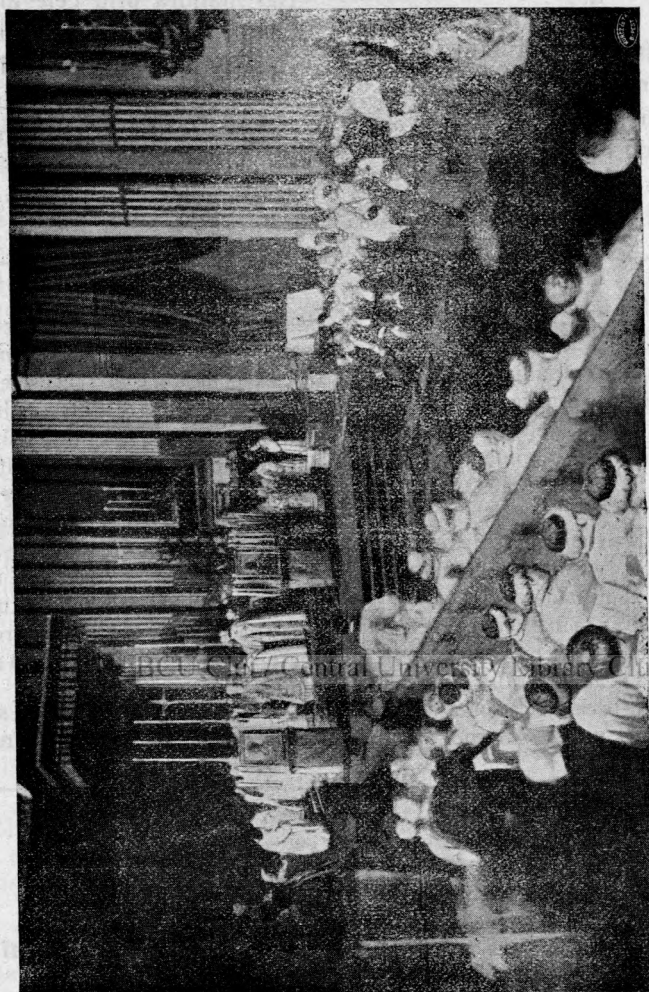
Oșteni aprinși de dragoste curată,
Ce-au îndurat o lume de durere
Și sîngerînd s'au stins făr' de respălă

Din negura poveștilor străbune
Pătrunde glas de vaere amare
Nepoți de zei se sbat legați de glie,
Inghenunchiați de-a lumii ne 'ndurare

În cintirim sub cruci zefirul sării
Iși tremură izonul să alinte
Pe ce-i ce 'n jug gemînd s'au frînt o viață
Și și-au aflat dreptatea în morminte...

Cum stau, jelind apusele icoane
Cu feți frumoși și ochi de Cosinzene, —
— Un gînd păgîn îmi fulgeră prin minte
Și mă trezesc cu lacrime pe gene...

Ion Roșloru.

De la serbările Chri-ostom în Roma.
— Sfânta liturgie după ritul oriental în biserică S-tului Petru din Roma, cu conlucrarea S. Sale
Papa Piu al X. —

Căntece populare din Bucovina

Culese de: I. E. Oltean.

I.

Foiliță de cicoare
Cătă boală-i pe sub soare
Nu-i ca dorul arzătoare

Căci dorul unde se pune
Face inima cărbune
Căci dorul unde se lasă
Face lacrimilor casă.

II.

Câte doruri sunt pe lume,
Nu-i ca dorul după tine.
Câte doruri sunt de jale
Nu-i ca dorul mândrei mele,
Că de dor mândra'ar muri
Dacă nu ne-am întâlni.

Hai mândră prin cele lunci,
Să ne spunem doruri lungi.
Hai mândră până la vale.
Că-a făcut mazărea floare.
Eu pe deal și tu pe vale.
Eu scârbit și tu cu jale
Și amândoi cu supărare.

Crestături.

Nădejdea zilelor noastre... „Lupta“, cu o sinceritate aproape de cinism, face nr. 91 de la 12 Maiu n. 1908, la loc de frunte următoarele mărturisiri:

„A fost un timp, când în fața prigonirilor toată nădejdea ne-o puneam în rezultatul, ce-l așteptam dela prezentarea memorandumului la înaltul tron, a urmat apoi nădejdea pusă în activitatea parlamentară, pentru că acum să ne punem toată nădejdea în reforma legi electorale. Am simțit în tot deauna că speranțele noastre sunt mai mult *niște speranțe*

clădite pe nisip dar pentru aceea nădăjduiam mereu și îndemnam și pe alții să nădăjduiască, căcj acest sentiment era o necesitate psihologică pentru împăcarea patriotismului nostru, ne **seduceam** unii pe alții pentru că să nu trebească să tragem consecvențele groaznice din starea umilită în care eram. *Presimțim* și acum, că ne vom înșela și în ultima noastră nădejde; în schimbarea situațiunei noastre politice pe urma reformei electorale. Pentru aceea însă nădăjduiim.“

— Ca un simptom al situației interne încreștăm și aceasta una.

CRONICA.

— La masa stud. acad. din Cluj în decursul anului școl. 1907/8 au mai contribuit:

Cassa de păstrare din Sasca montană 10 cor. Dr. Nicolau Șerban, deputat 10 cor. Dr. Octavian Vasu, avocat 10 cor. Dr. Ioan Senchea, adv. 10 cor. Dr. Titu Pertia 6 cor. (Făgăraș). Vasiliu Rusu 4 cor. Alexandru Vancea 50 fil. Filon Roman 66 fil. Filon Rece 1 cor. Ioan Câmpian 50 fil. Radu și frații 1 cor. 20 fil. Dudutz 1 cor. (Șeulia de.) C. Dumitru Constantin 4 cor. Vasile Meșota 1 cor. N. N. 1 cor. Vasilie Ocășanu, George Bucă 1 cor. Elena Plosca 1 cor. Ștefan Coliban 1 cor. Elena Coliban 1 cor. N. N. 1 cor. D-l Ioan Juga ștud. în drept a colectat 51 cor 30 fil.

Ioan Ilieș preot gr.-cat. 5 cor. Ioan Ciulean, proprietar 10 cor. Maxim Lupoaiu inv. 1 cor. Ioan Ciulean, proprietar 1 cor. (Băbeni). Ioan Blaga, preot în Ghiriș 4 cor. Dl Enea Muntean ștud. în drept a colectat. 38 cor.

Ioan Musca 2 cor. Petru Gafton 60 fil. Dumitru Musca 60 fil.
Ioan Musca 80 fil. Dumitru Lucru 2 cor. Vasiliu Urzica, preot 2 cor.
Petru Costaş 1 cor. George Băieş 1 cor. L. Sârbu 1 cor. (Varviz.)

Dirrecţiunea.

Pentru un potir nou la biserica din Cluj au dăruit:

Grigoriu Rus 20. cor. Maria Buci 10 cor. Tuluc Dochîţa 1 cor.
Elena Ceuşan 6 cor. Teodor Orban cu soţia 4'40 cor. Ana Meşter 1
cor. Ana Demeter 2 cor. Paraschiva Bălaş 2'60 Const. Tămaş 1 cor.
Veronica Almăşan, 1 cor. Nicolau Căciulă, 1 cor. Vasiliu Pop, 1 cor.
Maria Muntean, 40 fil. Dna Teodor F. Negruţiu, 1'20 Ladislau Pop,
asesor 2 cor. Maria Banaur, 1 cor. Catalina Clemens 40 fil. Dna vād.
Ana Trutia, 2 cor. Dna vād. Ana Pop de Leményi, 2 cor. Ana Mihe-
şan 2 cor. Onisie Rus, 10 fil. Dionis Olas, şi soţia 2 cor. N. N. 20 fil.
Ana Oltean, 1 cor. Anica Pop, 40 fil. Ioachim Pop, inv. Feneş 2 cor.
Ioan Bratian şi S. Dan, 2 cor. Dna Laura Ranta, 2 cor. N. N. 40 fil.
N. N. 1 cor. Ioan Lucaciu, inv. Feleac 1 cor. Dr. Dăianu, 1 cor. Ileana
Topan, 1 cor. Ioan Caian, 1 cor. Teodor Stoia, inv. 1 cor. Aurel Tămă-
şan, 80 fil. Dr. Amos Frāncu, şi Dna vād. Frāncu, 4 cor. Dr. Iuliu
Pordea, 2 cor. Iosif. Macaveiu. 2 cor. Ioan Man, 20 fil. Teodor Huluban,
şi soţia 40 fil. Dna V. Ranta n. Gal, 2 cor. Dr. V. Poruţiu, 2 cor. P.
Bariţiu şi Dna 3 cor. Teodor Târziu, 2 cor. M. Radu şi Dna 1 cor. Dl
Căpit. V. Popa, 3 cor. Dl Căpit. N. Popoviciu, 4 cor. Iosif Mihū, 60 fil.
N. N. 30. fil. Dr. Valentin Poruţiu, 1 cor. Ioan Goia, 30 fil.

— In şcoala de fete din Cluj, s'a ţinut la Dumineca trecută, 10
Maiu, cea dintâiu serată literară a »Reuniunii femeilor române.« Şi
inaugurarea aceasta, putem constată, a fost de bun augur pentru cultura
femeii române în Cluj.

Tocmai înspre 6 oare, terminul seratei, se pornise în straşnic
povoiu de vară o ploaie de binecuvântare mănoaşa de mult aşteptată;
dar nici aceasta n'a împedecat pe cei doritori de a veni să umplă
spaţioasa sală a şcoalei celei nouă. —

Intre asistenţi s'a remarcat în primul rând dna presidentă a »Re-
uniunii«, Ana Pop. n. Lemenyi, asistată de membrele în comitet Dna
Ranta n. Gal, vicepresidentă, Dna Popoviciu, Dna Bariţiu, ect. Mai erau
de faţă Dna Ana Frāncu, Dna Susana Truţa; Dna Laura Ranta, cu
dşoara, multe alte membre a Reuniunii, mai mulţi domni fruntaşi, tineri
universitari, meseriaşi, învăţători, popor, etc. Taxă de intrare n'a fost;
dar ofertele benevole, menite pentru a se cumpăra un potir frumos la
biserica, au trecut peste suma de 90 cor.

Serata a decurs astfel — După o piesă musică esecutată de
orchestra tinerilor universitari, d-l protopop Dr. Dăianu rosteşte o cu-
vântare de deschidere relevând importanţa şcoalei de fete, realizată în
sfişit după încercări de 33 ani, şi folosul acestui fel de serate literare
menite a estinde rolul şcoalei şi asupra societăţii celei mari. Salută idea
Reuniunii femeilor române şi imploară binecuvîntarea Domnului asupra
acestei acţiuni culturale. — Cuvântul cald de deschidere a deschis
inimile pentru un aer de dragoste a culturai româneşti.

Dşoara Florica Crişan într'n splendid costum seliştenesc apare pe podiu ca un simbol al întregii acţiuni ce se porneşte prin întemierea şcolii de fete. Modestă, sfioasă, la început, dar tot mai deschisă, şi mai naturală, ne spune „La oglindă“ de Coşbuc. Interpretarea poeziei, predarea scenei create de poetul adevărat al poporului, a fost bună, şi simpatică Româncă a fost cădnros aplaudată. —

D. Victor Motogna, stud. în filosofie, citeşte conferenţa sa foarte potrivită: Femei celebre în istoria Românilor. — Limbaj frumos, literar, espinere limpede, ici colea colorată de călduru sufletului, au fost calităţile conferenţiarului, care a avut bună inspiraţie de a-şi potrivi subiectul la împrejurări. A făcut o impresiune solemnă evocarea din trecutul depărtat a figurilor cuvioase, luminoase de femei, mame şi soţii române, cari ilustrează istoria noastră. După piesele de muzică românească ale orchestriei condusă de d-l Ioan Iuga, stud. iurist, a urmat un moment de haz sănătos. D-l Dr. Iustin Cl. Iuga, care sa nimerit tocmai în Cluj, a spus o anecdotă de Speranţa, așa cum dânsul ştie să o spună când e vorba de țigani Efectula fost mare. Aplausele nu mai încetau A trebuit să mai spună una Țiganul la miere. Acela ş efect. —

Musica a calmat apoi dispoziţiile şi a urmat o nouă conferenţă Dl Dr. E. Dăianu a prezentat volumul cel mai nou al »Minervei« din Bucureşti, Cugetări de Adina Gr. Olănescu, anunţând că va face o conferenţă anume despre aceste »Cugetări«. Deocamdată își rezervă a prezenta pe regretata cugetătoare, Adina Olănescu, cetind biografia pe care d-l Ion Scurtu a pus'o în fruntea volumului. — Lectura a fost ascultată cu viu interes. — Orchestra cu un marş a dat signalul de încheiere şi lumea s'a împrăştiat cu cele mai bune impresii

Era să fie şi câte opiesă de chor, la început şi la sfârşit, dar — corul şi-a perdut decorul.

Cum auzim cu plăcere pertru proximele serate s'a pus în vedere şi o conferenţă de d-l Dr. Iuliu Pordea avocat în Cluj. —

— **Nou doctor în teologie.** La 1 Maiu n. 1908 a fost promovat în Viena, la gradul de Doctor în teologie, colaboratorul nostru, d-l Nicolae O. Brânzeu, cleric al diecesei Lugojului. D-l Dr. Brânzeu a făcut riguroasele în teologie »summa cum laude«, iar ca tesă de doctorat a lucrat din domeniul istoriei bisericeşti despre unirea Românilor cu Roma.

— **Menografia comunei Săcădate — premiată.** La concursul cu premii, publicat de »Reuniunea română agricolă sibiană«, pentru scrierea monografiilor comunelor din comitatul Sibiiu, a intrat monografia comunei Săcădate, lucrată de elevul seminarului »Andreian«, clericul Ioan Podea, originar din Săcădate. Această monografie, dă informaţiuzi suficiente, pe alocurea chiar bogate despre trecutul şi starea de astăzi a comunei Săcădate, descrie limpede situaţiunea ei topografică şi etnografică, sanitară şi materială a locuitorilor, moravurile, datinile şi obiceiurile lor şi încheie cu o bogată colecţiune de literatură populară locală. A fost premiată cu primul premiu de cor. 90. Prin această monografie s'a înmulţit numărul mic al monografiilor comunelor noastre

româneşti cu una nouă. Până acum avem, după cum ştim, monografia comunei Orlat de R. Simu, Gurarăului, de Ioachim Muntean şi monografia com. Răhău de Nic. Cârpanişan. Comitetul central al Reuniunii pe cum aflăm, va publica nou concurs cu premii pentru scrierea monografiilor şi a altor comune.

Suntem curioşi ce rezultat va avea concursul de premii publicat de reuniunea învăţătorilor noştri pentru monografiile de a comunelor din comitatul Cluj. Terminul aceluşi concurs expiră în Sept. a. c. Premiul l'a oferit protopopul Dr. Dăianu.

— Tinerimea din Lupoia a dat o producţiune teatrală cu declamaţiuni în 10 Maiu n. în folosul şcolărilor de acolo. S'a predat: »Aşa a fost să fie« de Al. Ţinţariu şi Herşcu Boccegiul lui Alexandri

— Duminică în 10 Maiu n. s'a ținut în frunţaşa comună Aghireş faunarea de primăvară a învăţătorilor din protopopiatul Clujului. A odst una din cele mai bine cercetate adunări în această frumoasă zi de Maiu, cei mai mulţi şi mai de seamă învăţători, membri ai reuniunei, s'au întâlnit în Aghireş. A venit şi subinspectorul Balogh S. ba chiar pretorul Pap. Din partea clerului, afară de parohul din loc, Ioan Mihalca, n'a luat parte de cât protopopul Dr. E. Dăianu, care însă a reprezentat întreg clerul din eparchie. La biserică corul improvisat a învăţătorilor a cântat; protopopul Dr. Dăianu a ținut o predică potrii vită ocasioei, aducând pe ascultători, să cinstească adunarea aceste zile, munca dascăliei, chemarea învăţătorilor şi peste tot şcoală: bine înţeles şcoala creştinească a bisericei, care ca şi mironosiţele muieri cultivă idealul, împodobeşte sufletul, cel mai preţios lucru din lume.

Adunarea sa ținut în şcoala frumoasă gr-cat. care se ține bine pe lângă şcoala de stat. Învăţ. Ioan Pop din loc a ținut prelegere de model din limba maghiară, care după o discuție, la care au luat parte A. Pora, Elis. Dărăban, subinspectorul Balogh, protopopul Dăianu, învăţ. Goţa, s'a declarat bună. Impresia finală însă n'a fost tocmai așa. Au ținut disertații apoi Eliseu Dărăban (»Iubirea ca temelie al educațiunii«) şi Andreiu Pora (»Educațiunea în familie«). Cei doi învăţători din Cluj s'au achitat cinstit de însărcinarea primită; unul a încălzit inimele colegilor, celalalt a mişcat pe părinți, cari se adunaseră în număr frumos, pagubă că mame n'au fost tocmai așa de multe. Din raportul cassarului s'a văzut, că cel puțin s'au luat măsuri serioase pentru a încassa taxele, din cari multe, prea multe, sunt restante. S'ă hotărât ca procsima adunare, de toamnă, să se țină în Berind, unde învăţătorul Tămăşan va avea să ție prelegerea practică, învăţ. din Feiurp Goţa, va rosti o conferență pedagogică, iar Nic. Pop din Topasăncraiu uare poporală. La sfârşit d-l Ioachim Pop, preşedintele reuniunei, a adresat câteva cuvinte potrivite către frunţaşii țărani adunați, la ce unul din ei, G. Olariu, a şi răspuns îndată şi cu minte.

După o vizită la casa harnicului paroh Mihalca ne-am reîntors la şcoală, unde s'a servit foarte bine o masă comună. de la care între alte bunătăți n'au lipsit nici toastele. — Aci preş. I. Pop a închinat

pentru patronul reuniunii: Ex. Sa Metropolitul. Învăţ. de stat a închinat pentru subinsp. care împlinea tocmai 60 ani; iar inspect. pentru pre-torul. Învăţătorul Puşcaş a închinat pentru şeful tractual, care a răs-puns cu un frumos cuvânt despre soldaţii culturei, care luptă o luptă săngeroasă, vărsându-şi sângele inimii lor, iar nu al duşmanilor ce-i combat.

Adunarea a lăsat nădejdi de tot mai bine pe viitor.

— D-şoara Rafila Solomon şi d. Emil F. Negrutiu, anunţă serbarea cununiei lor ce va avea loc Duminecă în 24 Mai n. a. c. în Spring.

— Silvia Dreghiciu şi Ariton Migia s'au cununat la 10 Maiu n. 1908. în Biserica gr.-cat. din Cugir.

— **Românii la Roma.** Ni-se scrie din Oradea-mare: »Preasfin-ţia Sa Domnul Episcop Dr. Demetriu Radu a plecat în 14 Maiu la Roma, ca din în credinţarea înalt Preasfinţiei Sale Domnului Archiepiscop şi Metropolit, Dr. V. Mihályi de Apşa să prezenteze omagiile metropolitiei gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş. Sfinţiei Sale Pontificelui Roman, Papa Pius al X. din ocaziunea jubileului de 50. ani al preoţiei Preafericitului părinte. —

Adaugem, că în acelaş timp merge la Roma şi P. S. Sa Episcopul Lugojului, Dr. Vas. Hossu, care a plecat deja din 10 Maiu la Roma, ca să pregătească lucrurile, şi primirea peregrinilor, cari în numer de peste 80 persoane, din toate părţile metropoliei române unite cu Ro-ma, în frumoasa călătorie pornesc în 19 Maiu, spre a-şi plini dorul cel mai curat al unei inimi de Român. Peregrinii români sub con-ducerea archireilor vor fi primiţi şi în audienţă particulară la S. Sa Papa într'una din cele 6 zile, ce le vor petrece în eterna cetate.

Despre acest însemnat pelerinaj sperăm să publicăm un raport amănunţit în nrul. proxim al Răvaşului.

— **La pelerinajul Românesc la Roma** iau parte între alţii: canonicul Dr. Vic. Smigelschi, canonicul N. Nestor, Lugoj, can. Dr. Fl. Stan, Oradea-mare, vicarul Făgăraşului Iac. Macaveiu, vicarul Haţegului. Dr. Iacob Radu, protopopul Bistriţei Gerasim Domide, proto-popul Clujului Dr. E. Dăianu, parochul Băii-mari Al. Breban, numeroşi mireni, Doamne şi Domni, între cari şi un Român din Bucovina.

— † *Dr. Ioan Uilăcan*, medic de cerc în Sâmpretul de câmpie fratele canonicului Ales. Uilăcan din Blaj, a încetat din viaţă în 9 Maiu st. n. 1908, în anul al 57 al vieţii, împărtaşit fiind cu sfintele taine. Îl deplânge: Elena Uilăcan n. Moldovan ca soţia, Cornelia, Margareta şi Ioan ca -fii şi numeroase rudenii.

Pentru 18 cor. trimite cu rambursă casa: »országos Postóki-viteli Áruház« din Budapesta, VII. Verseny u. 2. stofă fină, neagră, albastru închis, sură sau cafenie, ori Kamgarn, 3 metri, cât e destul dentru costum bărbătesc.

Cărți — Reviste — Ziare.

— **»Frăția Românească«**, se numește noua revistă culturală și politică ce apare în Iași sub conducerea unui comitet, din care fac parte D-nii Iorga și A. C. Cuza. Este în felul și în spiritul „Neamului Românesc“ al D-lui N. Iorga. Prețul abonamentului 8 lei. Adresa: Iași str. Alexandri 11. — Nr. 2 ce ni-sa trimis este închinat Bucovinenilor cari au vizitat Iași în zilele Paștilor.

— **Despre meșteșugul pescuitului în vechiul Ardeal** a apărut o carte interesantă aici în Cluj, sub titlul: »Az erdélyi halászat ismeretéhez.« — Régi és mai halastavak — de Dr. Stripszky Hiador, — custode la muzeul ardelenesc al universității de aici.

În prefață autorul motivează pentru ce întrebuințează și acum numirea Erdély și arată o mulțime de motive nouă pentru ființa a parte, — în istorie, etnografie, geologie, — și peste tot în știință — a Ardealului. Descrie pe rând toate lacurile din Ardeal, câte sunt, și câte au fost, și constată că mai ales Câmpia a fost în veacurile trecute țara lacurilor de pescuit. Constatată din documente vechi peste 200 lacuri pe teritoriul dintre Murăș, Arieș, Târnava mică și cele două Someșe, lacuri cari azi nu mai există mare parte decât prinse în vr'o numire topografică.

Studiul se încheie cu interesante date din istoria pescuitului în Ardeal și cu un indice al lacurilor vechiului Ardeal. Bărbații noștri de știință pot pescui multe informații în acest studiu de 90 pag. care costă 2 cor.

D. E. D.

— Au apărut și ni-sau trimis: Elena Farago: **Șapte din umbră**, poezii. Editura revistei »Ramuri« Craiova Tip. Sache Paulovici. 1908. 100 pg. Prețul 1.50 cor.

— **Raymund Netzhammer**. (Archiepiscopul catolic din București) **Axiopolis und Troesmis, die Ruinenfelder zweier verschwundener Städte der Dobrogea.** — Retipărire din »Alte u. Neue Welt« cu multe ilustrațiuni: 4° 14 pg.

— **Vom Eisernen Tor gegen den Vulkan Pass.** Eine Maifahrt durch die westlichste Ecke Rumäniens 8° 41 pg. Bucarest. Tip. Gustav Albrecht »Rum. Lloyd«, 1908.

— Ioachim Pop. învățător. **Cătră popor.** — Disertații rostite cu prilejul adunărilor învățătoarești. Sibiu Tip. Enric Meltzer 1908. 8° 30 pg. Prețul 20 fil.

— **Iosif Sterca Șuluțiu**: Partea a II. din **Răsunet** la inaugurarea Muzeului. Aduas la discursurile prezidentului Asociațiunei, rostite în 19 și 20 August 1905. Sibiu Tip. lui W. Krafft 8° 20 pg. — Niște pagini pline de duiosia unei »lacrimi ferbinte«, la a cărei continuare venerabilul președinte adauge zilnic, și în aceste zile ale adâncilor sale bătrânețe.

— **»Sădirea și cultivarea viei«** de Nicolae Pop, profesor la Institutul pedagogic și Seminarul teologic din Blaj. Cartea aceasta, cu 118 figuri în text, e unică în felul ei în întreaga literatură economică română, tractează pe o extenziune de 11 coale de tipar 8° mare, toate lucrurile, ce le pofteste viaa, după cele mai practice și mai raționale metode obicnuite în țara noastră.

În introducere, după o scurtă descriere a crâncenilor inimici, care ne-au pustiit viile, a filoxerei și peronosporei, arată cu date scoase din rapoartele Ministeriului reg. ung. de agricultură pagubele enorme, ce au cauzat acești doi inimici proprietarilor de vii și țării întregi.

După acestea în 36 paragrafi pe înțelesul tuturor, tractează toate lucrurile viei, în ordine cronologică, după cum se succed unele pe altele.

Prețul cărții e 2 coroane + 20 fileri porto; pentru România 3 Lei franco. Se poate procura dela autor și dela Librăria seminarială din Blaj — Balázsfalva.

Christos a înviat! — Sub acest titlu a apărut într'o frumoasă broșură de 20 pagini, escelenta profesiune de credeu, a d-lui Aurel C. Popovici, publicată în »Sămănătorul« de Paști: **Credința Părinților noștri.** Broșura, scoasă în editura „Răvaşului“ pentru a da și la noi o întindere mai largă ideilor bune, se imparte gratuit. Ca semn de aderență la acest limpede credeu de Român cult și creștin luminat, ofertele benevole se primesc în folosul școlii din Cluj, la redacția revistei noastre.

»Ușa îndurării« O prea frumoasă iconiță a Maicii Domnului, lucrată în stil antic oriental, provăzută pe dos cu o potrivită rugăciune, a pus în vânzare d-l Dr. Iuliu Florian, secretariul reuniunii Femeilor »S. Maria« din Cluj. Este foarte potrivită pentru premii la copii, din prilejul examenelor ori alte ocațiuni serbătorești. Prețul unei bucăți 8 fileri. La comande de peste 20 bucăți 7 fileri și porto poștal. Se vinde în favorul cantinei școlare, menită a se înființa la toamnă, pe lângă școala română din Cluj.

Poșta Redacțiunei.

N, Frunză »Tremură-o frunză pe fruntea fierbinte

Au dispărut, — și ce visuri iubite!»

— Au dispărut în coșul cu hârtie. —

Nu ori ce »Noapte« e poesie

— Nici nu numai încerca în chipul acesta!

— »Țării Noastre« în Sibiu. E cea mai elementară datorie de cuviință literară, ca o carte ce se trimite redacției să o anunți. De-ți convine, adaugi și o recomandare, de nu rămâi rece, sau pui o observare critică. A primi înse „Apostolia Modernă“ de Prohászka, a nu o anunța, ci a arunca vorba iscodită »prohăscărie«, asta e pur și simplu o — gogomanie.

Cea mai bună pogace
pentru câni

este și rămâne

**Pogacea pentru câni
a lui Fattinger**

care dintre toate mijloacele de nutriție de acest soi posedă cea mai bună compoziție și efect de nutrire.

50 Kg. Cor. 23— 5 Kg. liber de porto Cor. 3'20

**Puppy-Bisquit a lui
Fattinger**

pentru câni tineri.

50 Kg. Cor. 26— 5 Kg. liber de porto Cor. 3 50

Prospecte libere de porto prin Fabrica de pâgăci patent pentru câni și nutremânt pentru galițe în Wiener-Neustadt.

Peste 250 de prime premii.

Mijloacele de nutriție ale lui

Fattinger să pregătesc sub controlă veterinară. 1—20

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește **asigurări pe viață** pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual
Cor.: 34,600.000

Avere proprie
Cor.: 274,000.000

Dividende solvite
Cor.: 170,000.000

Despăgubiri de viață
Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:

Cluj. Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:

**Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4
în Palatul Standard. (Casa proprie).**

Centrala generală:

Edinburg. (Anglia).

La tipografia

»CARMEN«

în Cluj

se află de vânzare

„ROMANA“

(pe note)

de Tunarul.

Prețul unui esempl.

2 cor. 50 fil.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la
1868

„Transsylvania“

Fondat la
1868

se recomandă pentru încheierea de
Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre pe cheltuelile înmormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate:
105 milioane cor.

Despăgubiri prestate:
7 milioane coroane.

Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

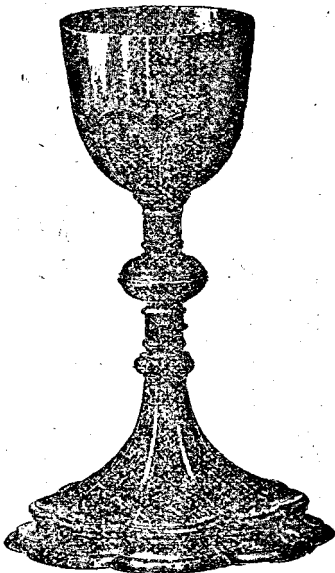
Acușitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cuj, Emketer 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura »Transilvaniei« în Cluj.

Predici pe Dumineci și serbători

vol. I. și II., legat în pânză și piele 7 cor. + 30 fil. porto

Institut de artă și industrie
bisericească

Rétay & Benedek în Budapesta

VI., str. Váci utca nr. 59.

Mare magazin de tot felul de recvisite bisericesti, anume: faloane, ornate diaconești, stiehare, prapori, steaguri, potire, ciborii, cruci feșnice, candelabre, platenițe, icoane de închinat, iconostase, icoane de hram etc. cu prețuri convenabile. Listă de prețuri și proiecte despre ele să trimit cu plăcere.

Institutul nostru de sculptură, cel mai mare în țeară, pregătește: iconostase, altare, mese de proscomodie, amvoane, cadre de icoane portative, sfeșnice stabile, etc. În esecutie frumoasă și cu prețuri echitabile.

Primum pictarea bisericilor. Pentru comande de acestea trimitem gratis un specialist al nostru la fața locului. Proiecte și preliminar de spese trimitem bucuos,

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj—Kolozsvar.